Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 229 (14034) | 1975 оной сентябриин 30, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ГАБЬЯАТА АЖАЛДА— УЛААН ТУГ

...СС-эй районмуудай, колхоз, совхозуудай зуур... республика дотороо эрхимлэжэ ябаhан ...байнернуудай, ороohо зөөжэ байhан жолоошо... намарай паар ехээр хахалhан трактористнуу... ...дэлэлдэ газетэдэмнай табан хоног бүхэндэ ...удаа Улаан туг үргэгдэнэ. КПСС-эй XXV ...ын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөн... ...гшадай тоодо оруулагдаhан эдэ механиза... ...дай хүндэлэлдэ Улаан туг үргэгдэбэ.

...деев **Олзо Жамьянович** — Прибайкалиин ай... «Прибайкалец» колхозой комбайнер 7800 ...нер таряа хуряагаа.

...ков **Михаил Васильевич** — Прибайкалиин ...гай «Прибайкалец» колхозой комбайнер 4800 ...ер таряа сохёо, 40 гектар амяарлан хадаа.

...онов **Георгий Дмитриевич** — Прибайкалиин ...гай «Прибайкалец» колхозой комбайнер 4200 ...р таряа хуряагаад, 250 гектар амяарлан ...

...алев **Николай Максимович** — Мухар-Шэбэ... ...магай «Заганский» колхозой комбайнер 63 ...амяарлан хадаад, 7 мянган центнер таряа ...гаа.

...онов **Георгий Иванович** — Мухар-Шэбэрэй ...ай «Заганский» колхозой комбайнер хоёр ...наар ажаллахадаа, 402 гектар амяарлан ха... ...мянган центнер таряа сохёо.

...яков **Лазарь Агафонович** — Мухар-Шэбэрэй ...ай «Коммунизм» колхозой комбайнер 6200 ...р таряа хуряагаа.

...нов **Петр Федорович** — Мухар-Шэбэрэй ай... «Коммунизм» колхозой жолоошон ГАЗ-53 ...шинаар комбайнуудhаа 10140 центнер таряа ...

...лев **Николай Петрович** — Мухар-Шэбэрэй ...ай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комбайнер ...ктар таряа амяарлан хадаа, 3255 центнер ...хуряагаа.

...шников **Максим Иванович** — Мухар-Шэбэ... ...магай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракто... К-700 трактораар 400 гектар намарай паар ...аа.

...сараев **Владимир Гомбоцыренович** — Хяаг... ...аймагай «Дружба» колхозой комбайнер 8.500 ...р таряа сохёо.

...дуров **Пурбо Дамбаевич** — Хяагтын айма... «Дружба» колхозой комбайнер 5.300 центнер ...хуряагаа.

...ремов **Валентин Николаевич** — Хяагтын ай... «Дружба» колхозой комбайнер 400 гектар ...амяарлан хадаад, 4 мянган центнер таряа ...

...астай бэрхээр ажаллажа ябаhан механиза... ...дта — алдар соло!

XXV КПСС-эй съездые угтуулан

hҮНИ ҮДЭРГҮЙ ХҮДЭЛНЭБДИ

Энэ жэлэйнгээ баян ургаса гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха, гүрэндөө 50 мянган центнер таряа тушааха уялгаяа бэелүүлхын түлөө совхозой механизаторнууд, бүхы хүдэлмэришэд үдэр hүнигүй ажаллажа байна. Һүүлэй үедэ ороhон хура бороо хуряалгыемнай арбаад үдэртэ hаатуулаа.

Тиигэбэшье hаа, совхозой механизаторнуудай шэн габьяатайгаар ажаллаhанай ашаар совхозой 5 мянгаад гектар таряан амяарлан хадаад, тэрэнэй 3500 гектарайнь ургаса хуряагдажа абтанхай. Тоогууд дээрэ 55 мянга гаран центнер таряан оронхой.

Шэнэ ургасынгаа дээжые гүрэндөө тушаанабди. Һүүлэй мэдээгээр 25 мянгаад центнер таряан гүрэнэй амбаарта оруулагдажа, энэ жэлэй түсэб дүүргэгдөө. Мүнөө үедэ түсэбhөө гадуур таряан тушаагдажа байна.

Таряа хуряалга дээрэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөндэ Социалис Ажалай Герой Павел Федорович Слепнёвой тракторно-таряан ажалай бригада эрхимлэжэ ябана. Эдэнэр 1560 гектарта тариhан шэниисэеэ совхоз дотороо түрүүлэн хурлажа дүүргээд, гектар бүриhөөнь 19,5 центнер ороohо абаа. Тиигэжэ гектарай 15 центнер шэниисэ ургуулха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргээ бшуу.

Совхозой таряалан дээрэ 36 комбайн гурбан томо бүлэг болгогдожо хүдэлгэгдэнэ. Комбайнернууднай үдэр hүнине алгадгүй ажаллажа ябана. Комбайнернуудай дундаhаа Петр Петрович Григорьев, Виналий Викулович Ткачев, Савелий Минаевич Федотов гэгшэдэй агрегадууд түрүүлжэ гаранхай. П. П. Григорьев, С. М. Федоров гэгшэд хоёр-хоёр комбайн даажа, залуу механизаторнуудые туhалагшадаар абаад, унаhан малгайгаа абаха сүлөөгүй хүдэлнэ. Мүнөө эдэнэрэй агрегадууд 8686—8240 центнер таряа хуряажа абаад байна. П. П. Григорьевой агрегат сентябриин 18-най үдэр 1042 центнер таряа хуряаhан байна. Энэ агрегат үглөөнэй 8 час 40 минутаhаа хүдэлжэ захалаад; hүниин 3 час хүрэтэр зогсонгүй ажаллана. Дуршэл ехэтэй эдэ механизаторнууд залуушуулые hургаха, тэдэндэ ажалай үльгэр жэшээ харуулха талаар ехэл туhатай юумэ хэжэ байна.

Эдэ түрүүшүүлhээ дутуугүй шангаар ажаллажа байhан комбайнернууд олон. Тэдэнэрэй нэгэнниинь Виналий Викулович Ткачев болоно. Тэрэ мүнөө 5480 центнер таряа сохижо, тоог дээрэ оруулаад байна.

Хуряалга дээрэ шалгарhан механизаторнууд али болохоор урмашуулагдажа, үнэтэ шан хайрада хүртэхэ юм. Социалис мүрысөөнэй гуримтай механизатор бүхэн танилсанхай.

Таряагаа хуряахын хажуугаар совхозой механизаторнууд hоломоёо суглуулжа, томо тэргэнүүдтэ ашажа, малай үбэлжөөнүүдтэ зөөнэ. Бүхыдөө 1800 гектарай hоломон зөөгдэжэ абтаад, 850 гектар намарай паар хахалагдаа. Һоломо зөөхэ хүдэлмэридэ хүсэд оньhожоруулагдаhан гурбан звено хүдэлнэ. Тэдэнэй тус бүридэ hолоомо зөөхэ 4 томо тэргэтэй тракторнууд бии. Мүн hолоомо ашаха машинануудаар хангагданхай. Тиигэжэ үбэлжэлгын эхилтэр бүхы hолоомоёо зөөжэ абаха хүсэлтэйбди.

Энэ жэлдэ малай тэжээл яhала бэлэдхэгдээ. 31 мянган центнер үбhэн, 12500 центнер сенаж, 10 мянган тонно силос бэлдэгдэнхэй. Мүн зелёнкын ургаса муу бэшэ.

Совхозоймнай хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлые ажалай хурдан алхасаар угтахаяа эрмэлзэжэ байна.

Б. ЮМСУНОВ,
Бэшүүрэй совхозой директор.

Захар Григорьевич Щитинине нютагайнь хүн зон тон hайнаар мэдэдэг. «Бүхы наhаараа трактор машинатай нэсолдожо ябаhан хүн даа» гээд, хүнүүдэй хэлсэхые оло дахин дуулахат.

Үнахоереөшье Захар Григорьевич гушан жэлэй туршада «булад хүлэгые» жолоодоно. Энэ нүхэрнай Загарайн аймагай «Гигант» колхоздо ажалладаг юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ айхабтар hонин ушар энэ колхоздо болоо hэн. Захар Григорьевич Щитин Базик Низамеев нүхэртэеэ сүүдхэ соо 74 гектар намарай паар «ДТ-75» түхэлэй трактораар хахалаа hэн.

Энэ намарай ургаса хуряалгада нүхэр Щитин эдэбхитэйгээр хабаадаа. Арбан үдэрэй туршада 106 гектар кукуруза хуряагаа. Мүнөө үедэ 200 гаран гектар намарай паар хахалаад байна. Эршэтэ ажалайнгаа түлөө Захар Григорьевич «Буряадай габьяата механизатор» гэhэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: З. Г. Щитин.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ХАЙША ХЭРЭГЭЭР ХАНДАҺАНАЙ ХОЙШОЛОН

...эхэ хонидые, бэеэ ...лгэдые искусствен... ...үрэжүүлхэ харюу... ...дэлмэри хаа хаа... ...нхэй. Республи... ...хиналтын коми... ...лээр эмхидхэгдэ... ...бригада Сэ... ...магай Ленинэй нэ... ...колхоз болон Тель... ...вхоздо ... ажа... ...эгдэhэ... ...нэй нэ... ...хони... ...э 9500 юм. ...хонин... абаhан ...аповай ...эрэгшэ ис... ...гэ эм... хонид... ...сануу... хони... ...жүүлхэ ...улhан, ...омжоёо иимэ ...араhан ...ндүүгээ ...нэ жэ... яма... ...гэжэ байна хаб гэ... ...ал гараба. ...608 эхэ хонид ... Эндэ искусствен... ...лгын пункт мүр... ...бэлдэгдээгүй: ху... ..., хананнуудтань ...шанхай, досоонь хүйтэн, шорой шо... ...гдаагүй, пункт ша... ...хорёонь эбдэрхэй. Тэрээнhээ гадна, эндэ үрэжүүлгын гурим сахигданагүй: Микроскопшье байхагүй, үрэжүүлдэг шприцнь эбдэрхэй байба. Эхэ хонидынь сентябриин 13-да угаагдаhан, креолинай үнэрhөө үшөө hалаагүй, тиимэhээ үрэжүүлгын эрилтэдэ харюусанагүй. Тэрэшэлэн 608 эхэ хонидойнь ехэнхинь түлгэнүүд, дундаhаа доошо тэнхээ тамиртайнууд, 100 толгойнь хүгшэн, шадалаар муу. Бэдэрдэг хусануудынь туранхай. Хонидойнь хото хорёо мүнөө болотор аргал шэбхэhээ сэбэрлэгдээгүй байhаар.

Ахалагша хонишон Валерий Очирович Цыреновэй харууhалдаг эхэ хонид тобир тарганууд. Гэбэшье колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр мүнөө болотор искусственна үрэжүүлгын пункт эндэ түхеэрэгдээгүй байна. Хонишод харанхы муу хотон соогоо пункт шэнги юумэ өөhэдөө дархалhан. Эндэнь шорой шохой. Хонишод үрэжүүлгэ хэдэг инструментнүүдээ гэртээ хадагалха баатай болоно. Бэдэрдэг хусануудынь туранхай. Тэдэндээ эдюулхэ юумэнь гэхэдэ, хаташаhан үбhэн, обёос.

Колхозой эрхим хонишон Шарап Раднаевич Бальчиновай отарада тад ондоо байдалтай. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригада байгша ондо зуун эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга томо болгожо, hайн жэшээ харуулаа. Шарап Бальчинов хонин ажалда ороhоор оройдоо хоёрдохи жэлээ болобо. Тиибэшье өөрынгөө хэшээл оролдолгын, үсэд шанга ажалай хүсөөр, эрхим хонишодой дуршэл шадабари үдэр бүриингөө ажалда хэрэглэhэнэй ашаар hайн үрэ дүнгүүдые түйлаhан, түйлажашье байна. Энэ нүхэр хонидые зүбөөр харууhалха, үрэжүүлхэ хэрэгтэ анхарал табидаг. Тэрэнэй хонидые харахада хүсэ шадалаар hайн, али юумэнь тобтой зохид.

— Зунай хүхэ ногоон дээрэ таргалhан хонид үдэсэтэй байдаг, үбэлжэлгые hайнаар дабадаг, — гэжэ Шарап Раднаевич сэхэ хэлэнэ.

Энэ нүхэр үрэжүүлгын эхилтэр хонидоо таргалуулжа шадаа. Ногооной хагдархада, хонидоо зелёнкын узуурта бэлшээдэг, hүрэгүүдэ өөhэдөө үрэжүүлдэг гуримтай. Мүнөө эндэ зуу гаран хонид үрэжүүлэгдэнхэй.

Тус колхоздо бүхы дээрээ хони үсхэбэрилхэ, илангаяа хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэридэ эбсэшэгүй дутагдалнууд ушарна, тэрээндэ хайша хэрэгээр хандаха баримтанууд дайралдана. Ахалагша хонишод Цырен Санжиев, Анцифер Данилов, Илья Эрдынеев гэгшэдэй даадаг отарануудта хусануудые харууhалгада анхарал хүсэд хандуулнагүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Хусанууд муу бэлшээридэ ябуулагдана, тэдэндэ нэмэлтэ тэжээл үгтэнэгүй. Тэдэнэй эрхилдэг отарануудта искусственна аргаар үрэжүүлхэ пунктнууд заhагдаагүй, дулаалагдаагүй байhаар. Дүй дуршэлтэй техник-үрэжүүлэгшэд дуталлдана. Жэшээлхэдэ, Даниловай отарада хонидоо үглөөнэй, үдэшын хүйтэндэ газаагаа үрэжүүлдэг байха юм. Тэрэшэлэн эстроз үбшэндэ нэрбэгдэhэн хэдэн хонид илгагдаагүй, изоляторта оруулагдаагүй байна. Хонишон Тамара Данилова техник-үрэжүүлэгшын мэргэжэлые хоёрхон үдэр соо «шудалhан» байшоо. Тиимэhээ нарин заабариин ёhоор үрэжүүлгэ хэжэ үшөө hураагүй байха юм.

Илья Эрдынеевэй отарада ошоходо:

— Үрэhэмнай дуталдана, ототой болоhон, илгагдаhан хонидто хусануудые табиха болоо гээшэ гү? — гэжэ техник-үрэжүүлэгшэ Цындэма Цыденжапова убайгүйгөөр хэлэнэ. Отарада асарагдаhан үрэhэнэй ордерые шалгажа үзэхэдэ, аяар 300 хонидто хүрэмөөр үрэhэн байба. Энэ басаган ямар дозоор үрэжүүлхэ байhанаа мэдэхэгүй байшоо ха юм.

Энэ ушар юун тухай гэршэлнэб? Үрэжүүлгын технологиие мэдэхэгүй, будүүлигээр хазагайруулжа байhаниие, ажалдаа хайша хэрэгээр хандаhаниие гэршэлнэ.

Тус колхозой зооветмэргэжэлтэд (ахамад зоотехник П. М. Маланов, нэгэдэхи отделениин зоотехник Ц. Ц. Цыретаров) искусственна аргаар хонидые үрэжүүлхэ онол арга баримталха, технологиие наринаар сахиха талаар оролдоногүй, хонишодто, техник-үрэжүүлэгшэдтэ зүйтэй зүб зүбшэл заабари үгэнэгүй, хонидые үрэжүүлгын орёо нарин хэрэгтэ хонишодые hургана гүй.

Үрэжүүлгын пунктнуудта тусхай хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдээр — хусын үрэ шалгаха микроскоп, шприц, фильтровальна саарhан, спирт, марли гэхэ мэтээр гүйсэд хангагдаагүй дээрэhээ харахада, аймагай болон колхозой зооветмэргэжэлтэд энэ шухала хүдэлмэридэ бодото анхарал хандуулдаггүй байhаниинь элирнэ. Тэрэшэлэн энэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд А. Н. Цыденов, парткомой секретарь В. Д. Николаев, зооветеринарна мэргэжэлтэд хони үрэжүүлхэ хүдэлмэриие баhал өөhэдынгөө үдэр бүриин хиналтада абаагүй байна бшуу.

Имэшүү дутагдалнууд Тельманэй нэрэмжэтэ совхоздо баhал үзэгдэнэ. Жаргалантын хонишод үрэжүүлгэдээ hайнаар бэлдээгүй, үрэжүүлгын эхилтэр hүрэгүүдээ таргалуулжа бираагүй. Олонхи хонишодынь өөhэдөө үрэжүүлгэ хэжэ hураагүй байха юм. Тиимэhээ энэ шухала хүдэлмэреэ городhоо ерэhэн залуушуулда, студентнүүдтэ найдаха баатай болоно. Тус совхозой хүтэлбэрилэгшэд, зооветеринарна хүдэлмэришэд энэ жэлдэ хонидой үрэжүүлгые эмхитэй hайнаар үнгэргэхэ талаар бүхы хэмжээнүүдые бэелүүлжэ шадаагүй. Хонидынь орой угаалтада ороhон, тиигэжэ хонидынь үрэжүүлэгдэхээр бэлэн болоогүй байба. Энэл ушар шалтагаанhаа болонжо Жаргалантын хонишод үрэжүүлгээ hая захалаа.

Тельманэй нэрэмжэтэ совхоздо эхэ хонидой 18 отара тоолюгдоно. Эндэ 10 мянган хонид үрэжүүлэгдэхэ түсэбтэй. Гэбэшье түсэбөөр хараалагдаhан 13 пунктнуудайнь дүрбэниинь лэ бэлэн болонхой. Тарбагата, Соорхой гэжэ нютагта оршодог Одо Манидариевай отарынхид үрэжүүлгээ үшөө эхилээдүй, үрэжүүлгын пунктшье заhагдаагүй, дулаалагдаагүй байhаар.

Үглөөнэй 6 часта Владимир Будаевай отарада ерэхэдэмнай, илгагдажа хаагдаhан үрэжүүлэгдэхэ хонид соонь гурбан хуса дарайлдажа байба. Үрэжүүлгын пункт соо ороходо, яашагүй уйтан, харанхы.

Эреэн-Гуя нютагта байрлаhан Буда-Цэрэн Данзанов, Даша Цыденов гэгшэдэй отаранууд искусственна үрэжүүлгын нэгэ пункттай, тэндэнь пеэшэн байхагүй, хүйтэн. Пунктын түхеэрэлгэнүүд hаланаар баригдана, полуавтомат-шприц эбдэрхэй байба.

Совхозой зооветеринарна мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд хонидой искусственна үрэжүүлгые hайнаар үнгэргэхын тулада классна бэшэ үүлтэрэй, тэрэ мүртөө ажахы соогоо түлжүүлэгдэhэн бэдэрдэг хусануудые hүрэг соо табихыень эрид хорихо байгаа. Тэрэшэлэн хонидой олоороо үрэжүүлэгдэхэ үедэ, 25—30 үдэрэй туршада хүнүүдые нэмэжэ, бригаданuудта эльгээбэл таатай бэлэй. Иимэ хамhабариин хүдэлмэришэдэй үгы байhан дээрэhээ ороондо орохоор болоhон эхэ хонид барандаа шэлэгдэнэгүй. Хонидые үрэжүүлгэ хадаа хүндэ хүшэр орёо бэрхэ хүдэлмэри ха юм.

Совхозой 13 пунктнуудай дүрбэниинь лэ пеэшэнтэй гэжэ хэлэгдэнэ. Мүнөө хүйтэндэ hайнаар дулаалагдаhан үрэжүүлгын пункт айхабтар хэрэгтэй. Асарагдаhан үрэhэн мүльhэтэй термос соо хадаглагдадаг байбал, үрэжүүлгые хүйтэн байра соо үнгэргэжэ болохо гэжэ зарим хонишод буруу ойлгоно хаш. Хонидые үрэжүүлхэ байра 18—20 градус температурай байха ёhотой.

Хонидой үрэжүүлгые саг болзор соонь, hайн шанартайгаар үнгэргэжэ, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ элүүр энхэ хурьгадые олоор абаха эрхэ байдал хангаха гээшэ хонин ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй, зооветмэргэжэлтэдэй нангин уялга ха юм.

Н. МУНКОЕВ,
республикын племнэгэдэлэй ахамад зоотехник;
Н. ГВОЗДАРЬКОВ,
Сэлэнгын аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ;
В. БАДМАЕВ,
«Правда Бурятии» газетын корреспондент.
Р. БАЛДАНОВ,
манай корреспондент.

ХОНИДЫЕ ҮРЭЖҮҮЛГЭ— ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

...ЕТ, БОЛГАР ЗАЛУУШУУЛАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ФЕСТИВАЛЬДА ХАБААДАГШАДТА

...нүхэд!

...болгар залуушуулай хани бари... III фестиваль — эдиршүүлэй ...рые, адли hанал бодолтоной аха ...уулзалга, социализм болон ком... байгуулжа байгаа залуушуулай ...амжалтануудай харалгые үнэн ...өө амаршалнаб.

...измын, хархис бүлэглэлнүүдэй ба ...хүсэнүүдые илаhаар 30 жэлэй ...hамшаг жэлдэ танай фестиваль ...байна. Энэ алдарта ой танай ...болон эхэнэрэй, аханар ба ...рэй хубида тудаhан айхабтар ...шалгануүд, гэмтэл хохидол... ...тухай hануулхаhаа гадна, мүн ...арые, тэрэнэй аюулые арадуу... ...байдалhаа хүсэд бүрин зайсуул... ...түлөө тэмсэлдэ, гүрэнүүдэй хоо... ...бата бэхи эб найрамдалай ба ...аа холбооной, социальна хүгжэлтэ ...лтын түлөө, мүнөөнэй ба ерээдүйн ...зол жаргалай түлөө тэмсэлдэ ...дог оролдолго хүсэлэлгэнүүдээ ...гүй гэhэн уряа болоно.

...замаар олон юумэн түйлагдаа ...танад мэдэнэт. Европодо аюулгүй ..., харилсаа холбоо хангаха зо... ...зүблөөн уласхоорондын утаа ...дха шанартай ябуулга болоо. Энэ ...шахардуу байдалые ...дань hуларуулха арга ...жо, өөhэдынгөө ерээ... ...хэрэгүүдтэ этигэхэ мэ... ...Европын арадуудта ол... ...харилсаа холбоотой, ...хүршэнэр байха, мате... ...ба соёл болбосоро... ...нуудые үргэнөөр ...абалсаха шэнэ арга бо... ...нуудые хангаа. Эсэгэнэрэйнгээ хэрэг, тэдэнэй алдарта революционно, дайшалхы ба ажалай гурим заншалнуудые үргэлжэлүүлхэ, арадуудай амгалан тайбан, аюулгүй байдал бэхижүүлхын тула оролдолго хүсэлэлгэнүүдээ гаргажа үргэлжэлхэ ехэ нэрэ хүндэ ба харюусалга таанад залуушуулда, ажалшадай агууехэ түйлалтануудые саашадань үргэлжэлүүлэгшэдтэ тудан хай.

Энэ хүндэтэ үүргээ нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ бүхы арга боломжонууд Советскэ Союзай ба Болгариин залуу үетэндэ бии. Коммунис нангин суртал бодолоор зоригжоhон, нийтын эдэбхи үүсхэлтэй, оюун бэлигтэй, ажалда дуратай залуушуул манай оронууд дотор ургажа, бэежэжэ байна. КПСС-эй ба БКП-гэй хүтэлбэри доро хүмүүжэн ургажа байдаг Ленинскэ, Димитровско комсомол, Соведүүдэй ороной ба арадай засагта Болгариин хүбүүд болон басагад арюун нангин уялгаяа дүүргэхэ — эб найрамдал ба уласхоорондын харилсаа холбоо бэхижүүлгэдэ, социализм ба коммунизм байгуулгын асари ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ зохихо хубитаяа оруулха, ажал болон hуралсалдаа шэнэ амжалтануудые түйлажа, КПСС-эй XXV съездые, БКП-гэй XI съездые угтаха гээд этигэнэбди.

Хүндэтэ ханинар, танай фестиваль — Советскэ Союзай ба Болгариин арадуудые хэтын хэтэдэ нэгэдхэhэн социалис холбооной, аха дүүгэй хани барисаанай бата нэгэдэлэй эли тодо гэршэ жэшээ, манай оронуудай хоорондын түгэс харилсаа холбооной ба ойртолсолгын хүсэтэ нүхэсэл болоо. Совет-болгар эбдэршэгүй бата, үнэн сэхэ хани барисаанай саашанхи хүгжэлтын үедэ ажаhууха, тэрээндэ эдэбхитэйгээр хабаадаха — социалис интернационализмын гол ёhонуудай бодото дээрээ бэелэлгын гэршэ болохо гээшэ ехэ зол мүн.

Манай коммунис партинуудай ба арадуудай гайхамшаг революционно гурим заншалнуудые нарин нангинаар сахигты, саг үргэлжэ арьбадхагты!

Оролдосотой нэтэрүүгээр hурагты, марксистско-ленинскэ наукые — илалтын наукые шудалагты!

Социализмын ба коммунизмын түүхэтэ түйлалтануудые габшагай ажалаараа бэхижүүлэгты!

Ленинэй суртал hургаалай илан мандахын түлөө сэхэ шууд, бата тэмсэлшэд болог ты!

Эб найрамдалай, демократиин ба социальна дэбжэлтын эстафетые найдамтайгаар дамжуулагты!

Л. БРЕЖНЕВ,
Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь.

А. А. ГРОМЫКО Канадаhаа бусаба

ОТТАВА. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн А. А. Громыко сентябриин 26-да Канадын Премьер-Министр П. Э. Трюдотой уулзаhан байна. Хөөрэлдэхэ үедөө хоёр талые hонирхуулдаг уласхоорондын олохон асуудалнуудые, тэрэшэлэн Совет-Канадын харилсаанда хабаатай асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Макекентэй А. А. Громыкын хэhэн хөөрэлдөөнүүд тэрэл үдэртөө дүүрэhэн байгаа.

А. А. Громыко үдэшэндөө Канадаhаа мордоо.

А. А. Громыко Прагада

ПРАГА. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко КПЧ-гэй ЦК-гай, ЧССР-эй правительствын уряалаар сентябриин 27-до хани ёhоной албанай хэрэгээр Прагада ерээ.

СССР-эй ба ЧССР-эй гүрэнэй тугуудай хиидхэгдэhэн Рузинска аэродром дээрэ А. А. Громыкые КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь В. Биляк, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшын орлогшо В. Гула, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ И. Корчак, КПЧ-гэй Прагын горкомой нэгэдэхи секретарь, А. Капек, ЧССР-эй гадаадын хэрэгүүрэй министр Б. Хнеупек болон бусад тушаалтад угтаба.

СССР-hээ ЧССР-тэ байдаг элшэн сайд В. В. Мацкевич, Чехословакида хэдэ хэдэн оронуудhаа байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор угталсаа.

ХАНИ БАРИСААНАЙ МИТИНГ

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Венгер-совет хани барисаанай ехэ митинг Венгриин промышленна түб — Ленинварошто боложо, ВНР-эй Гүрэнэй суглаанай Түрүүлэгшэ, ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн А. Апро, СССР-эй Верховно Соведэй делегациин толгойлогшо, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. М. Машеров үгэнүүдые хэлээ.

Митингнь совет-венгер хани барисаанай гайхамшаг жагсаал болон үнгэрбэ.

СССР-эй оборонын министрэй ПРИКАЗ

1975 оной сентябриин 26, № 230 МОСКВА хото

АЛБА ХЭХЭ БОЛЗОРОО ДҮҮРГЭҺЭН СЭРЭГЭЙ АЛБА ХААГШАДЫЕ 1975 ОНОЙ НОЯБРЬ — ДЕКАБРЬ СОО СССР-эй ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДҺЭЭ ТАБИХА ТУХАЙ, МҮН СЭРЭГЭЙ БОДОТО АЛБАНДА ГРАЖДАНИНУУДЫЕ ЭЭЛЖЭЭТЭ ГУРИМААР ТАТАХА ТУХАЙ

«Бүгэдэ нийтын сэрэгэй уялга тухай» СССР-эй хуулитай зохилдуулан, **захирхамни:**

1. Сэрэгэй бодото алба хэхэ болзоройнь 1976 оной январиин 1 болотор дүүрэхэ сэрэгэй алба хаагшадые 1975 оной ноябрь—декабрь соо Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдhээ запаста табиха.

2. Сэрэгэй алба хаагшадай запаста табигдаhантай дашарамдуулан, тус приказай нэгэдэхи пункттай зохилдуулан, албанда татагдаха үдэр хүрэтэр 18 наhатай болоhон, татагдаха болзоройнь хойшолуулагдахагүй граждaнинуудые, тэрэшэлэн таталгынь хойшолуулагдаhан болзорой дүүрэhэн, татагдаха аха наhатай граждaнинуудые, Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдэй бодото албанда татаха.

3. Энэ приказые бүхы ротонуудта, батарейнүүдтэ, эскадрилинүүд болон корабльнууд дээрэ сонoсхохо.

СССР-эй оборонын министр
Советскэ Союзай Маршал А. ГРЕЧКО.

ВОЛГОГРАДТАЙ ТАНИЛСАА

ВОЛГОГРАД. (ТАСС-ай тусхай корр-нууд И. Бирюкова, Н. Железнов). «Союз-Аполлон» гэжэ замбуулинай дружинын бүхы гэшүүд «Хотын баатар габьяата хамгаалагшадые хүндэлэлгын тэмдэг болгон ёhолхо гээшэ бидэндэ ехэ зол болоно» гэhэн Томас Стаффордын үгэнүүд доро, Мамаево Курганда ерэhэн хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ гарнуудаа табиба. Эдэнэр сентябриин 28-да Волгын оршондохи баатар хототой танилсаа.

Европодохи эгээн ехэ гол мүрэнэй вокзалай баригдажа байгаа, түбэй Набережнада айлшад ошоhон, Павловай байшангые, Сталинградска тулалдаанай музей-панорамые хараhан байна.

Тиигэhэнэйнгээ удаа Сталинградска тулалдаанай баатарнуудта зорюулжа агууехэ памятник-ансамблиин бодхоогдоhон, үльгэр домогто Мамаево курган тээшэ ошобо. Замбуулинай баатарнууд Сэрэгэй алдар солын зал дотор мүнхэ галай дэргэдэ улаан гвоздика сэсэгүүдые табяа.

Айлшад Мамаево Курганай орой дээрэhээ городой панорамые хараа. Эндэhээ тракторна завод мүн лэ харагдана. 1929 ондо энэ заводой барилга дээрэ, Волгын оршондо совет ба американ мэргэжэлтэдэй түрүүшын золголго болоhон юм гэжэ астронавтнуудта хөөрэбэ. Тракторнын ветерануудэ энэ ушарые hайн hанана.

Волгоградай облгүйсэдком «Союз-19», «Аполлон» онгосонуудай экипажай хүндэлэлдэ сентябриин 28-най үдэр уулзалга эмхидхээ.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ҮҮРГЭ

ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛДЭ —ҮРГЭН ХАРГЫ

Улаан-Үдын аймагай «Искра», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай хоорондо эмхидхэгдэhэн социалис мүрысөөн үнинэй заншалта болонхой. Тэдэнэр урда жэлнүүдтэл адли юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ социалис мүрысөөнэй хэлсээ баталан абаhан юм. Тэрэ хэлсээнэйнь хоёрдохи пунктда иигэжэ бэшээтэй: «Эрхим коллективүүдэй болон үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэл, колхозниигуудай дунда социалис мүрысөө эмхидхэдэг дүршэл зорилгоор делегацинуудые ходо hэлгэлсэжэ байхабди». Тиихэдэ энээн соонь социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргаха саг болзорынь, олондо мэдээсэхэ, сонсохохо арга боломжонуудынь тодорхойлогдонги.

Колхозуудай түрүүшүүлэй болон коллективүүдэй дүй дүршэл халан абалсахын тулада ажахынуудай делегацинууд нэгэ тусхай асуудалаар хирэ-хирэ болоод лэ бээ бэедээ ябалсадаг байна. Энэ талаар 11 пунктhаа бүридэhэн тодорхой түсэб абтагданхай. Мүнөө энэ түсэб дээрэнь тогтоё. Түсэбынь 5 хүсэнэгhөө бүридэhэн таблица болгогдожо хубаарилагданхай. Түрүүшын хүсэнэгтэ — делегациин бүридэлдэ оролсохо мэргэжэлтэд, колхозниигууд, хоёрдохидонь — делегациин гэшүүдэй тоо, удаадахидань — саг болзорынь, дүрбэдэхи хүсэнэгтэ делегациин урда табигдаhан гол зорилго, hүүлшынхидэнь — ошохо ажахын нэрэ. Жэшээ болгон, таблицын табадахи пункт хараябди. Эндэ иигэжэ бэшээтэй: «Гахайн фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд «Искра» колхозой гахайн фермын үйлэдбэри болон ажал эмхидхэхэ дүй дүршэлтэй танилсаха» гэнэ. Энээндэл адляар бүхы 11 пунктын асуудалнууд тодорхойлогдожо бэшээтэй. Тус түсэб табигдахадаа, ехэ бодомжотойгоор, ёhын тэдысэ бэшээр, бүхы талаhаань шүүмжэлэгдэжэ табигдаа гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, ажахы бүхэнэйнгөө баян дүй дүршэлтэй коллективтэ ошодог байна. Юундэ энэ жэшээ дурсагдааб гэбэл, бодото хэрэг дээрэ зарим ажахынуудта түсэб табигдахадаа тэрэнэй асуудалнууд хайшаа хэрэгээр, миин лэ хүнэй нюдэ халхалхын түлөө бэшэгдэhэн байдаг. Тиихэдэ энэ түсэб огто алдуу эндүүгүй гэжэ хэлэхээр бэшэ. Түсэбэй дүрбэдэхи пунктда уншанабди: «Искра» колхозой олон жэлэй hайжаруулагдаhан бэлшээриин эмхидхэлэй дүй дүршэлтэй танилсаха». Энэ пунктын зорилгонь бэелүүлмээр бэшэ. Ямар ушарhааб гэбэл, иимэ: «Искра» колхоздо hайжаруулагдаhан бэлшээри түхеэрэгдэжэ hая хүсэндөө орохо боложо байнхай. Энэ хэрэг мүнөө үеын хүдөө ажахыда манай нютагуудта үнгэргэгдэжэ байhан гол асуудалнуудай нэгыень гэршэлнэ. Энэнь hайшаамаар, Хэды тиигэбэшье. «Искрынхидэй» түрүү дүй дүршэл тухай хэлэхэ гээшэ арай эртэ гэжэ hанагдана.

Байгша оной эхинhээ хойшо Ленинэй нэрэмжэтэ болон «Искра» колхозойхид түрүү дүй дүршэлөө халан абалсаха түсэбэйнгөө 7 пунктые бодото дээрэнь бэелүүлээд байна. Мүнөө эдэ хэгдэhэн хэмжээ ябуулгануудайнь зарим тэдыень уншагшадтаа хөөрэжэ үгэхэ хүсэлэнтэйбди. Түсэбэйнь гурбадахи пункт: «Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо жэлэй дүрбэн сагта эбэртэ бодо малые шахан таргалуулха хэрэгэй эмхидхэлэй дүй дүршэл шудалха» гэжэ бэшээтэй. Энэ талаар Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд горитойхон дүршэлтэй болонхой. Эндэ нэгэ иимэ тоо баримта дурдамаар. Нёдондо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо октябрь, ноябрь, декабрь — 3 hарын туршада шахан таргалуулагдажа байhан эбэртэ бодо малай шэгнүүр сүүдхэдээ 960 граммаар нэмээгдэhэн юм. Ажахын парткомой секретарь М. Е. Гребенщиковэй хэлэhээр, бүдүүн тэжээл буйлуулжа, бодолтойгоор хэрэглэhэнэй ашаар иимэ амжалта туйлагдаhан байна. Ажахын эбэртэ бодо мал шахан таргалуулдаг гүүртэнүүдтэ мал ажалда 5—6 жэлhээ бага бэшэ саг соо ажаллажа байhан дүршэлтэй зон хүдэлнэ. Ушар иимэhээ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид үбэлдөө малаа хэдыдэ хашаа соohоонь таргаха, хэр дулаан уhа үгэхэ гэхэ мэтэшэлэн ажалайнгаа «нюусануудые» hайн мэдэхэ, ёhоороол малда дуратай улад гэжэ «Искра» колхозойхид хүршэнэр тухайгаа хэлэдэг байна.

Энэл түсэбэй табадахи пункт дээрэ тогтоё. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхидой эхэ гахайнуудаа хүйтэн байра соо түрүүлхэдэнь, поршоонхонуудынь хорохо газар бэдэрэ бэдэрhээр эхэдээ даруулжа үхэшэдэг байгаа. Тэдэнэр энээниие усадхахын түлөө хүршэнэрэйнгөө дүршэл шудалхаар «Искра» ошоhон юм. Хүйтэнэйхид гахайн клеткэ бүхэндэ дороhоонь уhаар халаагдадаг жэгнүүрнүүдые хэрэглэдэг байна. Энэ оньhон арга хадаа нарай поршоонхонуудта хэрэгтэй дулаа үгэдэг юм. Тиимэhээ поршоонхонуудынь эхынгээ доогуур шургангүй бүрин бүтэн томо болоно бшуу. Үшөө тиихэдэ «Искра колхозой гахайн фермэдэ олон зон хүдэлдэг. Харин Ехэ-Куналейда 200 эхэ гахайнуудые миин лэ 3 хүдэлмэрилэгшэд харууhалдаг. Гэхэтэй хамта, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид хүйтэнэйхидэйнгээ дүршэлдэ hураха зуураа, өөhэдынгөөшье ажалай дүршэл мүрысэдэг нүхэдтөө хөөрэжэ үгөө. Тэрэнь юун бэ гэхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо эхэ гахайнуудаа бүлэгөөрнь нэгэ удаагаар долоон хоног соо түрүүлдэг байна. Тиихэдэ «Искра» жэлэй туршада гахайнуудаа түрүүлдэг hаа, мүнөө хүршэнэрэйнгөө хэрэглэдэг арга эрхилжэ захалхань.

Мүн баhа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид хүйтэнэйхидэйнгөө хүдөө ажахын оньhон техникые ашаглаха болон хадагалха талаар дүй дүршэлтэй танилсаhан байна. Юуб гэхэдэ, 1974 ондо «Искрын» механизаторнууд техникэеэ бүрин бүтэн хадагалжа байhанайнгаа түлөө республикын хүдөө ажахын министерствын шан — машинада хүртөө бэлэй. Зүгөөр Ехэ-Куналиинхид 1974 оной урда тээхи жэлнүүдтэ тус министерствын 4 иимэ шан абаhан юм. Мүнөө тэдэнэр МТМ-эйнгээ хашаа хорёоень шэнэлэн hэльбэжэ, оньhон техникээ гуримай бүхы ёhоор тодхожо байнхай. Гадна, машинна байрые даагшаар дүршэлтэй, үнинэй механизатор Е. Е. Ковалёв томилогдоо.

Эндэ эдэ ажахынуудай үшөө нэгэ халан абалсаха ажалай баян дүршэл — ойлгууламжын хүдэлмэри тухай хэлэнгүй гаража болохоор бэшэ. «Искра» колхоздо нийтэ-политическэ хүдэлмэри шадамар бэрхээр ябуулагдадаг. Мүнөө колхозой парткомой үнгэргэдэг хүдэлмэриин нэгэ зүйл — харуулан ойлгууламжын хэрэгсэлнүүд дээрэ тогтожо, хөөрэхэ хүсэлэнтэйбди. «Искра» колхозой правлени хүрэжэ ерэмсээртэнай, хэдэн тээhээтнай таару зохидоор шэмэглэн госогдожо хэгдэhэн стендүүд танине хүреэлхэ. Тиигэжэ хараха, эрьелдэхэ дурагүйшье хүн, байза, тэрэ стенд дээрэнь юун бэ гэжэ hонирхохо баатай болоно бшуу. Правлениин газаа хэгдэhэн стендүүдые тоолое: «Тракторна бригадануудай механизаторнуудай ажалай дүнгүүд», «Социалис мүрысөөндэ илагшын нэрэ хүндэдэ энэ факел», носоогдоо, «Мүрысэдэг ажахынуудай дүнгүүд», «1974 оной үйлэдбэриин түрүүшүүл», «Мүрысөөндэ илагшад», «Нютагай хүндэтэй зон», «Колхозой болон бригадануудай социалис уялганууд». Энээнэй хажуугаар правлени соонь олон стендүүд, плакадууд. Эндэ үшөө нэгэ юумэн тухай хэлэлтэй. Тэрэнь юун бэ гэбэл, Хүйтэнэй агитаторнууд тэдэнэртэ үгтэhэн даабарие саг соонь hанал бодолоо табижа, шанартайгаар үнгэргэдэг байна. Тэдэнэй нэгэн — дунда hургуулиин багша, М. Ф. Михалёва. Энэ багша олон жэлэй туршада агитатораар хүдэлнэ. Дүй дүршэлтэй, баян мэргэжэлтэй, зондоо хүндэтэй юм. М. Ф. Михалёвадал агитаторнууд колхоздо олон. Мүнөө жэлэй таряа хуряалгын үедэ тус ажахыда 22 хүнhөө бүридэhэн 2 агитколлектив Хүйтэн, Наденно hууринуудта хүдэлнэ. Гадна, өөhэдын агитаторнуудай хажуугаар СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин таhагай Бурядай филиалай научна хүдэлмэрилэгшэд А. П. Алексеев, М. В. Ефимов гэгшэд олоной хужарламаар hонин лекцинүүдые уншадаг байна.

«Искра» колхозойхидой ойлгууламжын хүдэлмэриин дүршэл хүршэнэрэйнь бодото хэрэг дээрээ хэрэглэхэ байhаниинь элитэ.

Мүрысэдэг ажахынуудай түрүү дүй дүршэлөө халан абалсаха хэрэг болбол социалис ажабайдалай гүн гүнзэгы удха түгэлдэр ёho жамые үшөө нэгэ дахин гэршэлнэ.

Д-Р. ДАМБАЕВ.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ҮБЭР-ХЭРЭЭТЫН ХҮБҮҮН

I.

Геннадий Бондаревые бригадир болгохонь гэжэ дуулахадаа, Үбэр-Хэрээтын үбгэд, хүгшэд ехэ гайхаашьегүй hэн. «Залуул даа. Зүгөөр хүдэлжэ шадаха», — гэжэ үнинэй механизатор Михаил Пакимович Яковлев хэлэhэн байдаг.

Геннадий мүнөө гушан дүрбэтэй боложо ябана. Долоон класс дүүргээд, нэн түрүүн прицепщигээр хүдэлдэг болоhон юм. Тиихэдэ дүй дүршэлтэй механизатор Леонид Осипович Михайловай ударидалга доро оньhон техникын нюусануудые таажа эхилhэн байха.

Удаань механизаторнуудай курс дүүргээд, жэл тухай саг соо МТЗ-5 түхэлэй трактор жолоодоо. Тиигээд сэрэгэй уялгата албанда татагдаа hэн. Албала дүүргэhэнэйнгээ hүүлдэ нютагаа бусажа ерээд, Үбэр-Хэрээтэдээ трактористаар хүдэлжэ эхилбэ.

Энэ сагhаа хойшо ёhотой механизатор болон хүмүүжээб гэжэ Геннадий Романович өөрөө хөөрэнэ. Оньhон техникэ бэедээ даажа абаад байхадаа, хэр ехэ харюусалгатай болоhоноо тэрэ ойлгодог болоо.

— Гансата hайн механизатор болошодоггүй юм. — гэээд нүхэр Бондарев энеэбхилнэ. — Бишье баhа алдуу, эндүү оло дахин гаргажа, дүй дүршэлтэй болоо хүн бэзэб. Сэрэгэй албанhаа бусаад хүдэлжэ байхадам болоhон нэгэ ушарые ойройдоошье мартадаггүйб. Түрүүшынгээ багша Леонид Осипович Михайловтай нэгэ тракторта хүдэлжэ байгааб. Тиихэдэ би үдэрэй халаанда эртын паар хахалаад, даабариял лаб дүүргээ хаб гэжэ багсаамжалан hуутарни, Леонид Осипович ажалдаа ерэбэ. Тэрэ хахалhан газар дээгүүрни сэхэ гараад ерэхэдээ, ехэл уурланги шэнгеэр үзэгдэбэ. Үнэхөөрөөшье, ерэмсээрээ намайе дуудажа гаргаад, хахалhан газар дээгүүрни ябуулба. Тиихэдэнь гансата ойлгожорхёо бэлэйб. Дан гүйхэнөөр, бага сага забhартайгаар хахалhан байгаа бшууб. «Ойлгоо гүш?» — гэжэ Леонид Осипович асууба. «Ойлгооб» — гэбэб. «Ойлгоо хадаа үглөөгүүр дахин хахалхаш. Нүхэдөөшье, өөрыгөөшье мэхэлхэhээ муухай юумэн байхагүй» — гэжэ ехэ шэрүүнээр хэлэхэдэнь, газар доро орошохоор бэлэн байгаа бэлэйб. Тэрэ ушар мүнөө болотор ой ухаанhаам гарангүй, хадуугданхай ябадаг — гээд, Геннадий Романович мотоциклынгаа хажууда ошохо зуураа, бодолгото болонгёор хэлэнэ. Тиигээд намайе арадаа hуулгаад, нэбшыжэ хэбтэшэhэн таряа баал болгон унагаажа байhан звеногойнгоо хүдэлмэриин газар тээшэ гүйлгэбэ...

II.

Бригадир болоходоо Геннадий яhалашье тээлмэрдээд абаа. Нэн түрүүн юу хэхэ гээшэб? Удангүй хабарай тарилга эхилхэнь. Һүүлдэ бодоод үзэхэдөө, тиихэдэ тон зүбөөр ажалаа эхилhэн байгааб гэжэ тэрэ hанаа hэн. Бригадир бэшэ, харин юрын механизатор мүнөө юу хэжэ байнаб? Тиихэдээ нэн түрүүн техникэ заhабарилга тухай бодохо ёhотойб гэжэ Геннадий ойлгобо.

Удаань тракторнуудые хоёр халаанаар хүдэлгэхэдөө, кадрнуудаа зүбөөр хубаарилан табиха тухай асуудал шиидхэхэ баатай болоо. Үшөө түрүүн тарялангаа уhалха, үтэгжүүлхэ талаар горитой хэмжээнүүдые абаhан юм.

Хабарай тарилгын эхилhэн хойно Геннадий түрүүшынгээ алдууе ойлгобо. Бэе бээ халан хүдэлхэ зониие нарин нягтаар шэлэхэ, энээн тушаа hайнаар бодожо үзэхэ ёhотой байгаа бшуу.

Гэбэшье хабарай тарилга яhала hайнаар үнгэрөө. Унтаха забгүйгөөр Геннадий тарялан дээгүүрээ гүйлгэдэг hэн. Тиихэдэнь Леонид Осипович нэгэтэ байлгаад, «тамхилая» гэжэ дурадхаба. «Хребтиниидэ газар хахалжа байhан зондо ошоо гүш?» — гэжэ нэгэ жаа байд гээд hураба. Геннадий «ошооб» гэбэ. «Юушье хараа, обёороогүй гүш?» «Үгы». «Тиигэбэл ши гэртээ ошожо амара. Шинии обёороогүй юумые эсээгүй, хёрхо нюдэтэй хүн гансата обёорхо».

Геннадий Романович тиихэдэ гэртээ ошожо амараагүй. Һөөргөө Хребтики гараад, тарялан дээгүүр ябажа, бүри анхаралтайгаар хараhан юм. Тиихэдээ нэгэ бага гүйхэнөөр хахалагдаhаниинь элирүүлээ. Гэбэшье энэ алдуу олоhомни тиихэдэ ойлгоhон гол юумэмни бэшэ байгаа гэжэ Геннадий hанадаг. Үргэhэ нойргүйгөөр гүйлгэхэ гээшэ зарим ушарта ехэ туhа асардаггүй гэжэ залуу бригадир багсаамжалаа. Хэрэгтэй сагтаа амараад, хэрэгтэй сагтаа үргэhэ нойргүйгөөршье ябаха саг болодог. Тиимэhээ дан эсээб гэжэ ойлгоходоо амарха тон шухала. Энэ алишье талаhаа туhатай. Тархиингаа сэлмэг байхада ямаршье орёо асуудал торднhогүйгөөр шиидхэжэ шадаха ха юмши.

Бүри hүүлдэ, таряа хуряалгын эхилээд байхада Геннадий үшөө нэгэ тон шухала юумэ ойлгожо абаа. Үдэр үдэрэйнгөө хүдэлмэри ябуулха зуураа хэгдэhэн юумэеэ тэрэ дары мартажа огто болохогүй. Ажалайнгаа ябасые, урэ дүнгүүдыень, өөрынгөө хэhэн ажаглалтануудые бэшэжэ абаха гээшэ тон шухала. Һүүлдэ тэрэнээ хаража, саашадаа хүдэлмэреэ яажа hайжаруулха тухайгаа бодожо үзэхэдэ ехээр туhалха юм. Баян ургаса абаха замда энэ хадаа тон шухала хани нүхэсэлынь болохо жэшээтэй.

Таряан ажалые эрдэм ухаанай үндэhэн дээрэ эрхилхэhээ гадна, нютагайнгаа сагай уларилые, газарайнь хүрьhые хараадаа абажа, бии байгаа арга боломжонуудаа дүүрэнээр хэрэглэхые оролдон, баян ургаса абахын тулада заабол тэмсэхэ гээшые минии уялгата хэрэг гэжэ шэнэ бригадир тоолодог болоо.

— Геннадий Романович Бондаревой бригадираар хүдэлжэ эхилhэнhээнь хойшо Үбэр-Хэрээтын тракторно-тарян ажалай бригадын хүдэлмэри эрид hайжараа. Механизаторнуудай ажалhаа гараха, hөөргөө орохо ушар улам үсөөрhэн жэшээтэй. Тиигэжэ бригадын гэшүүдэй удаан саг соо сугтаа хүдэлдэг байхадань, ёhотой коллективэй мүндэлэн бии болоходо нүлөөлхэ эрхэ байдал тогтоо hааб даа, — гээд, колхозой парткомой секретарь Иннокентий Михайлович Степанов хэлээ hэн. — Энэ бригадада үнинэй дүй дүршэлтэй механизаторнууд залуу хүбүүдээ hургаха, хүмүүжүүлхэ гээшые уялгата хэрэгнай гэжэ тоолоно. Тиимэhээ отделенидэ механизаторнуудай кадрнуудай дуталдаха ябадал дайралдахаяа болинхой...

Иигэжэ нэгэн hаналтайгаар хүдэлдэг эбтэй эетэй, коллективэй мүндэлhэн хойно бригадын ажалай улам урагшатайгаар ябадаг болоhониинь гайхалгүй. 1974 оной таряа хуряалгын, хабарай тарилгын дүнгөөр Геннадий Романович Бондаревой даадаг тракторно-тарян ажалай бригадын коллективтэ «Эрхим культуратай бригада» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо hэн.

III.

Хүн бүхэнэй ажабайдалда мартагдашагүй hайхан үдэрнүүд олон байдаг. Гэбэшье тэрэ хабарай урин дулаахан үдэрые Геннадий Романович хэзээдэшье мартахагүй. 1974 оной апрель соо КПСС-эй Хяагтын райкомдо райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Павлов тэрээндэ партиин гэшүүнэй улаан билет барюулаа бшуу. Тиихэдэ бригадир Бондарев бүри ехэ харюусалга бэедээ даажа абаhанаа элеэр мэдэрhэн. Мүнөө үшөө hайн ... бодомжо ехэтэйгээр ... ёhотойб гэжэ тэрэ ...

Түгэсхэхы жэлдэ ... нойхиhоо бага ургаса абаха ёhогүйбди ... надий нүхэдтөө ... hэн. Тиигээд ... гэшүүдые энэ бодол ... хаажа, hанаhандаа ... тулада нэгэ hанал ... гоор, габшагайгаар ... Мүнөө ургаса хуряа... лэг дундаа ябажа ... тус коллективэйхид ... үгэдөө хүрөө ... дүүрэн эрхэтэйбди ... лангай гектар бүхэн ... 20 центнер ороohон ... жо, тоогто асараг...

Агротехническа ... ябуулгануудые саг ... бэелүүлhэнэй аша ... дорон элирнэ. ... участогуудhаа гектар ... шаад центнер ороо... на. Тиигэжэ табан ... сэб үлүүлэн дүүр... боломжо олдобо ...

Сугтаа хүдэлдэг ... тааража, хүн бүхэн ... зангые хараадаа аба... дэлмэреэ ябуулха ... ла гэжэ залуу бригад... лоно. Гадна үнинэй ... шэлтэй механизатор... түшэглэн ажаллаха ... баhал горитой удха... тай.

Геннадий Романович Бондарев бэрхэ ... ша болон хүмүүжүүл... бэшье туйлаhанаа ... тамни гэжэ тоолон... мэдэсэеэ улам ... гэжэ оролдоно. Гадна ... тын хүдэлмэридэ ... гээр хабаадалсажа, ... ниие ударидаха даа... барья хурсадхана.

Һүүлэй мэдээгээр ... Бондаревой бригада... лектив тарялангай ... хадhаа ехэнхиие ... байна. Коммунистые ... хүндые дээрэ үргэжэ ... залуу бригадирта ... табан жэл соошье ... тай ябахыень үрез...

Ц. ЦЫРЕНДОРЖ...
Хяагтын аймаг.
«Родина» колхоз.

ЖАХАНААГАЙ БЭРХЭ МАЛША...

Дээдэ-Жаханаа нютагта үбэлэй сагта ерэбэлтнай, үбдэг тулама хүр саhан, hарлаг мал гүзээндээ хүрэмэ саhан соогуур бэлшэжэ ябаха. Тиимэhээ малшад ехэнхидээ хада хабсагайн уйтан хүнды нуга бэдэржэ гү, али бута бургааhан соогуур, хадын энгэр ташалангаар малаа адуулха баатай болодог. Түмэр Бадмаевич Габанов малай бэлшээрине жэлэй дүрбэн сагта зүбөөр хэрэглэжэ hуранхай юм.

Юундэ тиигэнэб? Һарлаг мал шэрхи бэетэй, хүлдэхэ даарахые огто мэдэхэгүй, хадын бэлшээреэр ябаха дуратай юм. Энээниие ойлгоhон Түмэр Бадмаевич hарлагуудаа хэдэн хоногоор холын бэлшээридэ гаргажа адуулдаг заншалтай. Харахада hарлаг мал hү, мяха багаар үгэдэг, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, олзо багатай шэнгеэр үзэгдэдэг. Үнэндөө балайшье тиимэ бэшэ юм. Нэгэдэхеэр, хямда сэнтэй hү, мяха үгэдэг байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, үбэлэй сагта hарлаг малда дулаан байра хэрэггүй байхаhаа гадна, хээрэ талаар бэлшэжэ, ядамаггүй ондо ородог байна бшуу. Хабар тугаллаха үедэнь хүшэ тэнхэйень нэгэ жэгдэ байлгахын тулада нэмэлтэ тэжээл хэрэгтэй болодог. 4—6 наhатай хайнаг сарай амидын шэгнүүр 400—500 килограмм болодог, гүрэндэ худалдахада 700—800 түхэригэй сэндэ хүрэдэг байха юм. Тиимэhээ hарлаг, хайнаг мал олзорхуу болоно. Гадна hүниинь тоhолиг, шанар hайнтай байдаг.

Иимэл хадань «Коммунизм» колхозой малшад hарлаг малые үнэтэйдэ тоолодог, hүрэгөө олошоруулхын, hайн тугалнуудые абахын тулада оролдолго гарган ажалладаг байха юм.

Түмэр Бадмаевич үнгэрэгшэ намар 60-аад гаран гунжадые тушаажа абахадаа тобир тарганаар ондо оруулхаб, 40 тугал абажа, гарзагүйгөөр түлжүүлхэб гэжэ үгээе үгэhэн бай... дүршэлтэй малшан ... үгээе хэрэг дээрэнь б... жэ, 50 тугал аба... гайда оруулангүй то... гоо.

Түмэр Бадмаевич ... вай даажа абаhан а... рэгтээ харюусалга... гээр хандадаг, үнэн... hээ оролдожо ажалл... hанайнь түлөө нютаг... тэрэниие Орлигой ... Соведэй депутадаар ... hэн. Ажалдаа амжал... лаhанайнгаа түлөө ... ВДНХ-да ошохо пут... В. И. Ленинэй түрэ... жэлэй ойн баярай ... шагнагдаhан. Хүндэ... ба гаран грамотада ... байха юм. Түмэр Ба... энэ жэлэй үбэлжэл... hайнаар үнгэргэх... тиингаа XXV съезд... лай бэлэгүүдээр угта... лада мүнөө габшага... наар ажаллана.

Д. ДУГА...
Ахын аймаг.

МАГТААЛТАЙ ГАХАЙШАД

Улаан-Үдын аймагай «8-е марта» колхозой гахайшадай коллективые Матрена Павловна Томсон эрхилнэ. Матрена Павловна бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ байхаhаа гадна, нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Тэрэ ажалшадай депутадуудай Оронгын сомоной Соведэй депутат, нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшэ юм. Коллективынь долоон хүнhөө бүридэнхэй. Бултадаа 8—9-дэхи жэлээ гахайшанаар хүдэлжэ, дүй дүршэлөөр баян болонхой зэбдээ. Гахайшад П. М. Попкова, И. Т. Жабровец, В. П. Линейцева болон Н. И. Пауль гэгшэд жэлhээ жэлдэ ажалай үндэр амжалтануудые туйладаг байна. Энэ жэлэй үнгэрэгшэ долоон hара соо түрүү гахайшад даалгагдаhан гүүртэнүүдэйнгээ гахай бүриhөө 7,2—7,8 поршоонхо абажа түлжүүлээ.

Харин М. П .Томсон, А. Н. Брянская хоёр гахай шахан таргалуулагшадаар хүдэлнэ. Эдэнэй шахажа байhан гахай бүхэнэй шэгнүүр түсэбөөр хараалагдаhан 250 граммай орондо 272 граммаар нэмээгдэнэ. Тиихэдэ эндэхи хүдэлмэришэн И. С. Брянский тэжээл бэлэдхэлгэдэ, тэбшэ, амhарта заhабарилгада болоод гахайшадай бусад ажалда ехэ туhа хүргэнэ.

Ингэжэ түрүү коллектив гүрэндэ колхозойнгоо тарган мяха тушаалгада гол үүргэ дүүргэдэг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Түрүү гахайшан А. Н. Брянская. 2. (Зүүн гарhаа) Гахайшад В. П. Линейцева, И. Т. Жабровец болон М. П. Томсон.

З. ВЕСНИНАГАЙ фототекст.

СИБИРИИН ТОСХОН ЯМАР БОЛОХОБ

Гулдагар сэхэ нарhад харгын хоёр захаар жэргэшэн үнгэрнэ. Тиигэhээр модод hиирэгэр боло болоhоор табан дабхар гэрнүүдтэй, асфальтаар хушагдаhан тротуартай, уужам hаруул магазинтай үйлсэдэ гаража ерэбэбди. Энэ хадаа hаяхан Новосибирск шадар урган бодоhон тосхоной үйлсэ гээшэ. Гахай шахан таргалуулгын Кудряшевско промышленна комплексдо хүдэлдэг малшад эндэ ажаhуудаг юм.

— Ерээдүйдэ Сибирьтэ хото городой түхэлэй hуурин тосхонууд бии болгогдохо байна, — гэжэ хүдөө ажахын барилгын проект табидаг Баруун Сибириин институдай директор Анатолий Шекалович хөөрэнэ. — Мүнөө манай хүдөө ажахы үйлэдбэреэ томодхожо байнхай. Жэжэхэн фермэнүүд промышленна томо ехэ бүлэг барилгануудаар hэлгэгдэнэ. Түсэбтэ юhэдэхи табан жэлдэ манай институт гансал Новосибирскэ областьдо иимэ 73 комплексын проект табиhан байна. Эдэ бүгэдэ хүдөө тосхоной түхэл шарайе тад хубилгана. Багахан тосхонуудта соёлой-ажаhуудалай мүнөөнэй эмхи зургаануудые барихада, ашаг үрэгүй байдаг гээшэ. Тиимэhээ багахан hуурин тосхонуудай хүн зон олон дабхар байшан гэрнүүдэй, соёлой ордонуудай, больницануудай, hургуулинуудай, библиотекэнүүдэй баригдажа байдаг колхоз, совхозуудай түб буусануудта нүүдэг байна.

Манай проектнэ институт хуушан тосхонуудые hэльбэн шэнэдхэхэhээ гадна, шэнэ hууринуудай проект табина. Баруун Сибириин хойто хубида, нефтиин ба газай баялигтай районуудаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Эндэ промышленна хотонууд ... бодоно, хото городой ... шэнжэтэй тосхонууд... лай ехэ ехэ компл... шубуунай фабрика... ригдана. Байгал-Ам... мэр замые зубшуул... тайга соогуур шэнэ ... тосхонууд бии бол... юм. Эдэнэй проект та... мүн лэ хабаадалсана...

Хүйтэн шэмэрүүн ... тай Сибирьтэхи то... оронойнмай баруун ба... хубяархи hууринууд... ондоо байна. Энд... нууд олон хүн зонто... жээгээрээ ехэ. Шэнэ... нууд нэгэ газарhаа ... суулагдадаг, уhан ... сорготой, канализаци... ха юм. Тиихэдэ ... харгы зам барилга... харал хандуулагдана.

Петр ДЕ...
АПН-эй корреспондент...
Новосибирск.

КПСС-эй РАЙКОМУУДhАА МЭДЭЭСЭНЭ

ШҮҮМЖЭЛЭЛ ТУХАЙ ХЭЛСЭГДЭЭ

КПСС-эй Захааминай райкомой ээлжээтэ пленум боложо дүүрэбэ. «Тамбовско областной партийна организацида шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлэй байдал тухай» «КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолтой дашарамдуулан аймагай партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд» гэhэн асуудал пленумэй үзэмжэдэ табигдаа. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Бадмаев С. С.** энэ асуудалаар элидхэл хэhэн байна.

Аймагай предприятинуудта, совхозууд ба эмхи зургаануудта шүүмжэлэл hайжаруулха талаар партийна эхин организацинууд hүүлэй үедэ эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулдаг болоо. Үйлэдбэри эмхидхэхэ, ажалай журам болон нийтын гурим сахиха асуудалнуудаар дайралдадаг зарим дутагдалнууд тушаа суглаан дээрэ хэлсэгдэдэг, зохихо хэмжээн абтадаг байна.

Энэ хүдэлмэри илангаяа Хамниин совхоздо hайнаар табигданхай. Тиимэhээл тус ажахын коллектив юhэдэхи табан жэлэй туршада урагшатай hайнаар хүдэлжэ, түсэбтэ даабаринуудаа, абаhан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Гүрэндэ hү, ноohо тушааха табан жэлэй даабари дүүргэгдээ. Мяха тушааха түсэб ноябриин 7 болотор бэелүүлэгдэхээр хараалагдана. Нийтын малда тэжээл бэлэдхэлгэ, ороohо таряа хуряалга муу бэшээр ябуулагдана.

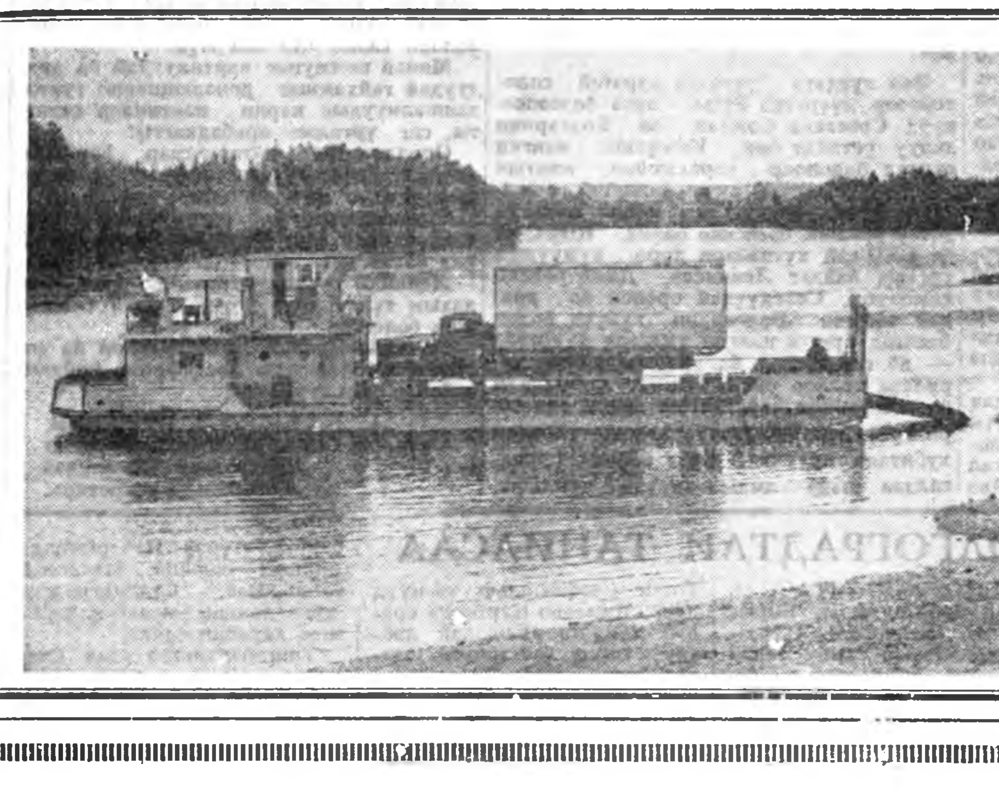
Гэхэтэй хамта энэ хүдэлмэри бүхы партийна организацинуудта, коллективүүдтэ адли hайнаар табигданхай гэхын аргагүй. Илангаяа Зэдын комбинадай Холтоhоной руднигта, харгы барилгын управлениидэ, ажалшадай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадта ехэ дутагдалтай гээд элидхэлшэ пленум дээрэ тэмдэглэбэ.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай парткомой секретарь **Р. В. Никитков**, Дүтэлүүрэй совхозой директор **Г. Г. Цыдыпов** аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо **Б. Д. Очиров**, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай барилга-хабсаралгын управлениин барилгашадай бригадир **С. Г. Лещенко**, Хамниин совхозой директор **О. Ц. Доржиев**, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь **В. И. Морозов**, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой hаалиин фермые даагша **Ц-Д. П. Доржиева**, автомобильна харгынуудай линейнэ управлениин начальник **А. С. Цыденов** болон бусад пленумэй үзэмжэдэ табигдаhан асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаба.

КПСС-эй райкомой пленум тус асуудалаар зохихо тогтоол баталан абаа. Партиин Бурядай обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таhагые даагшын орлогшо нүхэр **Крючков Н. И.** пленумэй хүдэлмэридэ хабаадажа, үгэ хэлэhэн байна.

Аймагай партийна 27-дохи конференци зарлаха тухай асуудал пленум дээрэ зүбшэгдэжэ, тогтоол абтаба.

Ф. ДУДАРЕЕВ,
партиин райкомой таhагые даагша.

ЭРХҮҮГЭЙ ОБЛАСТЬ... Ленэhээ Кунэрма ... тэрхи БАМ-ай ба... участогай барилга ... шэмтэйгээр ябуулагд... байна. Барилгашад ... hуурин тосхонуудые, ... томобильна харгы ба... Табан жэлэй түгэс... жэлдэ барилгашад ... Кут дээрэ звено хаб... ха бааза, Ленэ ба ... мүрэн дээгүүр хүүргэ... рижа дүүргэхэhээ га... 64 километр газарта ... татаха түсэбтэй юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ку... га горхон дээрэхи ... база харуулагдана. ... эндэ хожомоо авто... бильна ба түмэр ха... хүүргэнүүд баригдаха...

ТАСС-ай фотохроника.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ МАРШАЛ А. М. ВАСИЛЕВСКИЙ 80 НАҺА ГҮЙСЭБЭ

БҮХЫ НАҺАНАЙ ХЭРЭГ

1942 оной сентябрь һара. ... орондо айхабтар хү... бэрхэшээлтэй үе тохёол... байгаа. Фашис Герма... сэрэгүүд Москваһаа ...–250 километртэ ерэн... Ленинград хүреэлэгдэн... Хойто-Кавказай хүтэл... нүүдээр байлдаан боло... байгаа һэн. Сталинградай ...нуудай дэргэдэхи асари ... байлдаанай хойноһоо ... дэлхэйн арад зон амяа ... адаглажа байгаа. Энэ ... хамгаалагшадые Вол... руу шэнгээн хаяхые һэ... 1 миллион хүнһөө бү... фашис сэрэгшэд ...шалдан байгаа һэн. ... Армида ямаршье һайн ... асарха хэбэргүй үйлэ ...нүүдэй фронт дээрэ бо... байһан үдэрнүүдтэ ...када Верховно Ахамад ...дованиин Ставкада ...дэһэн добтолго хэхэ ... табижа байһан юм. Энэ ...ые бэелүүлгэ дэлхэйн ...дохи дайнда үндэһэн ху... хэхэ гэһэн удхатай ... 1943 оной февраль һа... Советскэ Союзай Мар... болоһон Александр Ми... Василевский энэ ... зохёогшодой нэгэн ...

...Хэрбээ А. М. Василев... ажал ябуулгада бусад ... хэрэгүүдэй үтышье ... һаань, тэрэнэй нэрэ ... мэргэжэл шадаба-

риин түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө орохо ёһотой һэн. Ушарынь юуб гэхэдэ, 330 мянган хүнһөө бүридэһэн фашис армиин хүреэлэгдээд, удаань үгы хэгдэһэн Сталинград шадар туйлагдаһан илалта полководецой мэргэжэл шадабариин ёһотойл үльгэр жэшээ болоһон юм.

Фашис сэрэгшэдэй добтолгын буурахада нэгэл газартаа тогтошоһон, ямаршье нөөсэ дэмжэлгэгүй үлэһэн дайсанай сэрэгүүдтэ шанга харюу сохилто үгэхэ аргатай хүсэнүүдэй бии болоод байхада, ушар байдалые гүнзэгыгөөр, тон зүбөөр сэгнэжэ, үе сагые алдуугүйгөөр шэлэжэ, Сталинград шадар һөөргэдэлгын добтолго хэхэ түсэб табигдаа һэн. Волго мүрэнэй эрье дээрэ болоһон байлдаанда Совет Арми сэрэгшэдэйнгээ, техникынгээ, зэбсэг хэрэгсэлнүүдэйнгээ талаар булюу бэшэ байгаа. Гэбэшье командованиин шадамар бэрхэ хүтэлбэриин ашаар добтолгын гол шэглэлнүүдтэ булюу байдал тогтоогдожо, амжалта олгоһон юм.

А. М. Василевскиин полководецой бэлиг, эмхидхэхы шадабари гансал Сталинград шадархи байлдаанда тодороо бэшэ. Дайнай жэлнүүдтэ Генеральна штабые толгойлходоо, совет сэрэгшэдэй туйлаһан бүхы ехэ амжалтануудта тэрэ сэхэ хабаатай байгаа.

1945 оной хабар айхабтар хүшэр бэрхэшээлтэй байдалда тэрэнэй командовани доро сэрэгшэд Зүүн Пруссидахи хамгаалалтын асари ехэ бэхилэлгэнүүдые һамна бута сохижо, Кенигсбергые эзэмдэһэн байха юм. Кенигсберг хадаа Германиин бүхы түүхэдэ эгээл эрхим хэрэм, «немец арадай һанал бодолой огто дабагдашагүй хэрэм» гээшэ гэжэ Гитлер тоолодог һэн. Дүрбэн үдэр соо совет сэрэгүүдэй хэһэн добтолго тэсэнгүй, «дабагдашагүй» хэрэм унаһан байгаа.

Милитарис Японии совет сэрэгүүдэй һамна бута сохижо, илалта туйлалга Василевскиин нэрэтэй бата холбоотой юм. 1945 оной зун тэрэ Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ахамад командованиие Алас-Дурна зүгтэ толгойлоо һэн. 23 үдэр соо совет сэрэгүүд Японой 1 миллион хүнһөө бүридэһэн Квантунска армиие һамна бута сохиһон байгаа. Юрэ бусын хүсэн түгэс, бушуу түргэн сохилто хэгдэжэ, дайсанай сэрэгүүдэй бүхы бүлэглэл бүрин хүреэлэгдэн, үй бута сохигдоһон юм. Гэнтын добтолго, үргэн ехэ газар дээгүүр хэгдэһэн сохилто, урдаа табиһан зорилгоёо туйлахын тула бүхы хүсэнүүдые, хэрэгсэлнүүдые, бүхы түрэлэй сэрэгүүдые бата холбоо барисаатайгаар хэрэглэлгэ Алас-Дурна зүгтэхи тулалдаанда гол үүргэ дүүргэһэн байна. Эдэ бүгэдэндэ маршал Василевскиин полководец ёһоной бэлиг элеэр харагдаа һэн. Квантунска армида эсэргүү сэрэгэй ябуулгануудай түсэб тэрэнэй хабаадалгатайгаар, тэрэнэй хүтэлбэри доро табигдаһан байгаа. Иимэ юумэн онсо шэнжэтэй: дайн байлдаанай хэдыдэ эхилхэ байһые Японой командовани тодорхойлжо шадабагүй. Август һарада — бороо хурын ехээр орохо үеэр — совет сэрэгшэд добтолхо юм гэжэ хүлеэгээгүй һэн. Имагтал дайсанай хүлеэгээгүй байһан газараар добтолхо гээшэ бэлигтэй бэрхэ полководецой ёһо гуримь арга шадабари бшуу.

Василевский түбшэн даруу хүн юм гэжэ тэрэниие мэдэхэ, таниха бүхы хүн хэлэдэг. Хаанашье, хэзээшье тэрэ өөрыгөө бэшэн соохоо илгажа хэлээгүй, хэлэдэгшьегүй юм. Совет полководецой түхэл шэнжэ тухай хэлэхэдээ, өөр тухайдаа дурдаагүй байһаниинь элитэ. Хани нүхэд, сугтаа хүдэлдэг хүнүүд тухайдаа үнин дулаа-

наар хөөрэдэг. Тэрэнэй зураглан харуулһан совет полководецой түхэл шэнжые хёрхоор шэртэхэдээ, маршал Василевскиие элеэр харанабди. Хүсэтэй, зэрлиг дошхон дайсантай зэбсэгтэ тэмсэлэй сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэдэй урда табиһан бүхы эрилтэнүүдтэ тэрэ харюусадаг байгаа.

Маршал Василевскиин һайхан сэдьхэлтэй хүн, сэрэгэй начальник байһыень харуулһан хоёр шэнжэ шанар тухай онсолон хэлэхые хүсэнэб. Коммунист, үнэн сэхэ ленинец А. М. Василевский ямаршье үндэр тушаалда хүдэлжэ байгаа һаа, өөрыгөө үргэн олон солдадуудһаа дээгүүр табидаггүй, хододоо эдэнэртэй бата холбоо барисаатай байдаг. Дайнай үедэ минии командалһан 65-дахи армида ерэхэдээ, солдадуудтай заабол уулзажа хөөрэлдэдэг һэн. Элдэб үедэ рото, батальон, полк командалхадаа, А. М. Василевский сэрэгшын ажабайдал, тэрэнэй ашаа туһа һайн мэдэдэг бэлэй. Энэнь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай гол герой гэжэ нэрлэһэн юрын солдадтай үгээ түргөөр ойлголсохо арга олгодог байгаа.

Василевский үнэн сэхэ, энхэргэн сэдьхэлтэй, һайхан һанаатай хүн байһаараа олоной дура татадаг юм. Тэрэ хүтэлбэрилжэ байһан хүнүүдтээ шэрүүнээр нэгэтэшье хандажа үзөөгүй байха. Тэрэ хэн нэгэндэ даалгабари үгэхэдөө, түбшэн даруугаар хэлэдэг. Ставкын түлөөлэгшэ А. М. Василевскиин 65-дахи армида ерэхэдэнь, бидэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ хүнгэн боложо, урма зоригнай бадардаг байгаа. Тэрэ хүнүүдэй урма зориг бадараажа, илалта туйлаха этигэл найдабари эдэнэртэ түрүүлжэ шададаг һэн.

...Маршал Василевскиин түрэһөөр 80 жэлэй ой 1975 оной сентябрийн 30-да гүйсэбэ. Энэмнай үндэр ехэ наһан гээшэ. Теэд хүнэй ажабайдал он жэлнүүдээр бэшэ, харин тэрэнэй ажал хэрэгүүдээр хэмжэгдэдэг aaб даа. А.М. Василевский домоглол дурсалгануудай «Бүхы наһанай хэрэг» гэжэ ном бэшээ һэн. Социалис Эсэгэ ороноо сахин хамгаалга, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые эмхидхэн байгуулга, дайшалхы хүсыень бэхижүүлгэ хадаа суута полководецой хэрэг болоно. 80 наһанайнгаа 55 жэлыень тэрэ Совет Армиин зэргэдэ үнгэргөө. Тэрэ манай алдарта армиин үнэн сэхэ солдат хододоо байгаа, мүнөөшье байһаар.

Фашизмые совет арадай һамна бута сохиһон Илалтын 30 жэлэй ойн жэлдэ маршалай 80 наһанай ой тэмдэглэгдэжэ байна. Энэ агуу Илалтада тэрэ айхабтар ехэ юумэ хэһэн байха юм. Тиимэһээ бүхы совет хүнүүд, А. М. Василевскиие таниха, мэдэхэ хүнүүд, дайнай жэлнүүдтэ хэһэн хэрэгээрнь мэдэхэ хүнүүд совет элитэ ехэ полководецые, геройе үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалан, энхэ мэндэ ябахыень, ехэ амжалта туйлахыень тэрээндэ хүсэнэ.

П. И. БАТОВ,
армиин генерал,
Советскэ Союзай
хоёр дахин Герой.
(АПН).

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ МАРШАЛ А. М. ВАСИЛЕВСКИИ СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ МАРШАЛ Р. Я. МАЛИНОВСКИТОЙ ХӨӨРЭЛДЭЖЭ БАЙНА. ЭНЭ ФОТОЗУРАГ 1945 ОНДО ДАЙРЕН ХОТОДО БУУЛГАГДАА.

ТАСС-ай фотохроника.

ФОТО РЕПОРТАЖ

ВЕТЕРАНАЙ БРИГАДАДА

...«Манай Маресьев» гээшэ ... Дашижап Тапхаевичые ...нютагайнь зон угаа хүндэтэйгөөр нэрлэн хэлэдэг юм. Тэ...ые гайхалгүй. Дашижап ...Гумпылов Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда немецэй фашистнуудтай тулалдаад, хүндөөр шархатаад, ху...тайруулһан байгаа.

Хүндэ ажал хэжэ шадахагүй инвалид гэжэ тоотой байгааш һаа, тэрэ нютагаа бу...хуа ерэмсээрээ трактор, комбайнда һуужа, газар хахална, тарина хуряагаа. Юрэдөө ...гүй ажалынь үгы. Даши... Тапхаевич ямаршье жэлэй түсэб, даабаряа дүүргээгүй гэжэ байгаагүй юм. Эр... ажалайнгаа түлөө тэрэ ...лалай Улаан Тугай орденоор шагнагданхай.

Гурбан жэлэй саада тээ ...ээр Гумпыловые «Дружба» колхозойнь правлени ...горна бригадын бригадираар томилоо юм. Мүнөө тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригада колхоз соогоо эгээн түрүүн ургасаяа хуряажа ...гэһэн байна.

Мүн тарягаа хуряамсаа... ...полиин һолоомо суглуул..., намарай паар түлэг хахална. Түсэбэйнгөө ёһоор ...0 гектар хахалха аад, мүн 500 үлүүтэй гектар эл...рилээ.

— Һайнаар хахалагдаһан намарай паар дээрэһээл баян ургаса абтадаг гээшэ. Тиимэһээ түсэбөө дүүргээшье һаа, намарай паар хахалгые үргэлжэлүүлхэ, тэрэниие 1000 гектарта хүргэхэ

зорилготойбди, — гэжэ бригадир хэлэнэ.

Бригадынь комбайнер, тракторист бүхэн социалис уялга абаад, тэрэнээ үлүүлэн дүүргэхээр эрмэлзэнэ. Жэшээнь, залуу комбайнер Владимир Намсараев 6000 центнер таряа сохёо. Бригадирай өөрынь хүбүүн Цырен Гумпылов, мүн бэрхэ механизаторнууд Владимир Батомункуев, Александр Райцанов гэгшэд баһал бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, үдэр бүринингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Бригадир Д. Т. Гумпылов (баруун гар тээхинь) бригадынгаа партийна бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ, коммунист Б. Ц. Хойлоковтой ургаса хуряалга тухай хөөрэлдэжэ байна. 2. Бригадирай хүбүүн бэрхэ комбайнер Ц. Гумпылов.

А. СУРМАЧАЙ фототекст.

Хяагтын аймаг.

ДҮЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

АМГАЛАН САГАЙ НАРАН

Асагад... Хотогор... Добо-Енхор... Эдэ гурбан тосхонууд Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз боложо нэгэдэнхэй һэн. Эндэ хэды ехэ талмайтай ой, модотой, шугы шэбэртэй, үрэжэлтэй һайхан газар нютаг бэ! Урда талаарнь айрама шарахан шэниисэ, хара тарян, обёос, ешмээн тариглдаг һэн. Баруун, зүүн хүндынүүдые үгсөөд шугытай гол горходые зубшаад, һайхан хүсүүг үбһэн эрьежэ унатараа ургаа бэлэй.

1941 он... Тэрэл жэлдэ зунай эхеэр нютагаархин баян талынгаа хадалан, сабшалангуудые эдлэжэ, элдүүрилжэ байгаа һэн. Түлэг лэ хара паар хахалагдаад, хоёрлогдохо дүтэлжэ, трактор-машинанууд заһабарилагдажа баһал сүлөөгүй байгдаа бэлэй. Нютагай залуу хүбүүд, басагад бар хүсөөрөө эршэмтэйгээр ажаллажа, аяма халуун үдэшэнүүдтэ ёохор-наадаяа хатаржа, инаг дуран тухай ирагуу һайхан дуунуудые хангюурдажа, үелхэ, ханилхын захиануудые абалсадаг байжа болоо һааб даа.

...«Шагнагты! Москва хэлэнэ! Москва хэлэнэ! Советскэ Союзай бүхы радиостанцинүүд хүдэлнэ!...

Нүхэдүүд! Советскэ Союзай гражданинууд! Мүнөөдэр, Москвагай сагаар үглөөнэй дүрбэн часта фашис Германиин зэбсэгтэ сэрэгүүд Эхэ оронаймнай баруун хилэнүүдтэ гэнтэ добтолон оробо.

Улаан Армиин сэрэгшэд үсэд нэтэрүүгээр тулалдаад, харюугай сохилто хэжэ байна»...

Асагад тосхоной үбгэд, хүгшэд мэгдэнги. Мүнөө ямар ехэ үйлэ галабай эхилһые хүн бүхэн сэдьхэлээрээ бүтүүхэнээр мэдэрбэд.

Колхозой конторо, сомон зүблэлэй байшан багаар хүнүүд олоороо сугларжа, илангаяа хүлгөөтэй. Тэдэнэр һүүлэй һонинуудые һайсал дуулажа абахые хүсэнэд. Байд гээд лэ радио-соносхол дабтагдана...

...Хэдэн үдэрэй үнгэрхэлөөр нютагай олохон хүбүүд баруулжа, зүүлжэ зүглэн мордожо, сэрэгэй частьнуудай зэргэдэ жагсаа бэлэй.

* * *

Мүнөө бидэ эндэ ерэхэдээ нютагай зоноор һайса хөөрэлдэбэди. Асагад тосхон урдань амяараа колхоз байһан түүхэтэй. Эгээл эндэһээ дала юһэн эрэшүүл баруун фронтнуудта ошоһон, тэдээн соохоо олохон нүхэд бусажа ерээгүй һэн гэлсэнэ.

Колхоз нютагтаа бээ мэндэ ерэһэн Цыренжапов, Түмэржаб Чимитов, Алдан Галданов, Цыбигжаб Сультимов, Тарба Сономдоржиев болон бусадай нэрэнүүдые эндэхид онсолон тоолоно. Москвае хамгаалга, Волоколамска шоссе, Белоруссиие сүлөөлүүлгэ, Зүүн Пруссиие, Берлиниие абалга — энэ нүхэдэй хабаадалсаһан газарнууд болоно.

...Тосхоной гудамжын зүүн нюурта нэгэ соморхон байшан гэр харагдана. Тэрэ Бальжинима Цырендашиевай анханай байра — буусань юм. Тэрээнтэй золгожо хөөрэлдэнэбди. Жаран зургаатай энэ үбгэн дүмүүхэнээр хөөрэнэ. Дайнай урда тээ, мүн һүүлдэншье элдэб олон ажал хэжэ ябаа. Асагадай сельсоведэй түрүүлэгшээршье хүдэлөө. Мал ажал дээрэ һайнаар хүдэлһэнэй түлөө 1955 ондо Арадай ажахын туйлалтануудай Бүхэсоюзна выставкэдэ Москва ошожо үзөө.

«Дайшалхы габьяагай түлөө» медаль, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хоёрдохи шатын орден, Алдар солын гурбадахи шатын орден Бальжинима Цырендашиевай энгэр шэмэглэнэ. Тиимэһээ тэрэнэй дайшалхы хэрэгээрнь һонирхобобди. Тэрэ дайнай фронтнууд дээрэ гаталһан зам харгынуудаа тоолон хөөрэнэ: «1941 ондо Москва шадарта, Баруун фронт дээрэ тулалдаанда ороо һэмди. Тэрэмнай Подольско шэглэл бэлэй. Тиигээд лэ манай дивизи Сибирьһээ тиишэ ошоод байгаа.

Би тэрэ үедэ зенитнэ дивизиондо зенитчик ябаа һэмби. Тиигээд 1942 оной декабрь соо минометчик боложо, минометно дивизиондо ороһон байнаб.

Бидэ контратака сохижо байһан үедөө Мало-Ярославск сүлөөлэлсэһэн гээшэбди. Тэрэ городой гудамжа талмайнуудаар дайнай болоно байһан үе бэлэй. Тиихэдэ манай дивизи тэндэ ехэ шангаар тулалдаһан байна.

Тиигээд лэ баруулжаа сохи сохиһоор лэ Зүүн Прусси хүрэтэр ошоһон юм. Тэрэ дивизимнай город Городок гэээшые добтолжо абаһан түүхэтэй.

Тэрэ үе соогоо бидэ Неман мүрэниие гаталжа, Зүүн Пруссида ороһон байгаабди».

Бимба Цыдыпович Цыденжапов баһал жара наһандаа тулажа ябаһан хүн. Мүнөө эндэ гол ажалһаа гадуур, отделениингээ эхин партийна организациин секретарь байһан. Тэрэнэй дайшалхы габьяань ехэ. Москва, Смоленскэ область, Польшо, Берлин — тэрэнэй гаталһан ута замынь болоно.

— 1941 ондо октябрийн 25-да Москва шадар тулалдаанда ороо һэмди. Ольховко гэжэ тосхондо, — гээд тэрэ хөөрөөгээ эхилбэ. — Тэрэ Ольховко гээшэдэл манай часть добтолжо ороһон байгаа. Би связистаар ябаһан байнаб. Тэндэ фашистнууд ехэ бухэлэлгэ түхеэрһэн байгаа.

Тэдэниие тэрэ газарһаань хүдэлгэһэнһөө хойшомнай тэндэ тогтожо байгаагүй һэн. Октябрь, ноябрь, декабрь һарануудта сохилдо сохилдоһоор, тэдэниие саашань намнаһан байнабди. Тэрэнэй һүүлээр Богородское гэжэ тосхондо ехэ добтолго хээ һэмди. Тэндэ баһал связистаар ябааб.

Тэрэ тосхондо ошоходомни тулалдаан боложо байба... Немецүүд табан танк, олон ябаган сэрэгшэдые табинхай. Тиихэдэ манайхин ехэ буунуудаа урдаһаань тодхонхой. Дайсанай табан танкын гурбаниинь һалаба. Тэндэ бидэ связистууд баһал хабаадалсаһан байнабди.

Манай дивизи — гвардейскэ дивизи Зүүн Пруссида Балтийска далай, залив шадар лэ һүүлдэ дайгаа дараа һэн.

Апрелиин 22-һоо Одерһоо саанал эхилжэ Берлиндэ ороо6ди. Тиихэдэл манай Нэгэдэхи Белорусска фронт зүүн тээһээнь орожол, Берлиниие абаһан гэжэл һанадагби. Тиигэжэл дайгаа дүүргэжэ ерээ һэмди даа, — гэжэ тэрэ хөөрөөгөө дүүргэбэ.

Дайшалхы Улаан Тугай, Улаан Табан Хушуунай орденууд, «Шэн зоригой түлөө» медаль, мүн бусад олон шагналнууд энэ урданай сэрэгшын ехэхэн габьяатай байһые гэршэлнэ.

...Цырендоржи Батуевич Даба-Дагбаев нютаг дээрээ тоо бүридхэлэй хүдэлмэритэй хүн. Малшад, механизаторнуудай хэһэн бүтээһэн, ажалынь энэл хүнэй гараар бүридхэгдэнэ. Эрхирэгэй совхозой бухгалтеридэ хүргэгдэнэ. Тэрэ ажал хэрэгээрээ нютаг зондоо хүндэтэй болоһон хүн. Урдань колхозой түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлөө. Гэбэшье, дайнай фронтнууд дээрэ хараһан үзэһэнөө, ябаһан, тулалдаһан газарнуудаа огто мартадаггүй.

Баруун фронт, Барнаул хотодо үнгэргэһэн сэрэгэй һуралсалай жэл, Нэгэдэхи Украинын фронт, Берлиниие добтолон абалга...

— Младша лейтенант Даба-Дагбаев! Берлинэй захын тосхондо дайсан ехээр бэхилэлтэ хээд байна. Тэрэниие бута сохихо зорилго манай взводой урда табигдаба. Угломер... прицел... — үгтэбэ.

Тиихэдэл 120 миллиметрэй миномедоор буудагдаһан томо һомонууд дэгдэн хиидээд, дайсанай шэбээлһэн газарта унахадаа сагааяхин тэһэрбэ.

— Бэрхэш даа, Даба-Дагбаев! — гэжэ тэрэниие батарейн командир магтаа һэн.

Эдэ мэтын ушаралнуудые Цырендоржо Батуевич мүнөөшье мартаагүй, элихэнээр һанажал ябадаг. Энэ ехэ тулалдаанда шалгарһанайнь түлөө тэрэниие Улаан Одоной орденоор шагнаа бэлэй.

...Мүнөө гэртэнь хөөрэлдэжэ һуухадамнай хэшээлээ дүүргээд ерэһэн үхибүүдынь үдынгөө хоол баринад. Тиихэдэ Цырендоржо зөөлэхэнөөр дуугаржа ябаад, эдеэ хоолыень стол дээрээ табижа үгэнэ.

Тиихэдээ эдэ мэтын үхибүүд дайн сэрэгэй аюулые хэзээдэшье бү үзэһэй гэжэ сэдьхэһэнэй тэмдэг шарайдань үзэгдэхэдэл гээ һэн.

Газаа намдуу зохид, алтан намарай саг оршожо, байгаали дэлхэй һэрюубтэр амисхалаа тала дайдаар тараанхай. Огто һалхигүй. Байшан гэрнүүдэй хоолойгоор гараһан утаан сэхэ өөдөө дэгдэнэ. Энэмнай амгалан байдалай гал гуламтын утаан. Урданай сэрэгшэ-фронтовигууд Цыденжапов, Цырендашиев, Даба-Дагбаев мэтын баатарнууд энэ амгалан байдалые Асагад нютагтаа заяагаа.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

НАЙМААШАДАЙ АМЖАЛТА

Сэлэнгын аймпотребсоюзай хүдэлмэрилэгшэд ном худалдалгаар юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбые 100,6 процент, түлбэри суглуулалгаар 100,5 процент болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Түрүү наймаашан, «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденто Георгий Петрович Коломин хубиингаа табан жэлэй түсэбые март һарада дүүргэһэн юм. Энэ нүхэр «Юһэдэхи табан жэлэй ударник» гэһэн тэмдэгээр шагнагданхай. Автолавкын жолоошон — наймаалагша Георгий Коломиние Ноёхон нютагта таряашад, малшад худалдаа наймаанай эгээл оролдосотой, урагшаа һанаатай, нарин нягта хүдэлмэрилэгшэ гэжэ тоолодог, хүндэлдэг болоо. Сагай уларилай ямаршье байхада, ажалша малша нүхэдтөө заатагүй хүрэжэ ерэдэг, захиһан эд барааень асардаг заншалтай.

«КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөн тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые аймагай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд баяр баясхалантайгаар угтажа, зүбшэн хэлсэһэн юм. Партиингаа уряада харюу болгон энэ коллектив социалис уялгаяа шэнэлжэ, юһэдэхи табан жэлэй түсэбые эд бараанай эрьесын талаар байгша оной декабрийн 27-до дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

ДЕПУТАДАЙ ХУУДАҺАН

...эй жэлнүүдтэ аймагай ...үрэй таряашан» газетын ...һануудта нютагай Сове..., депутадуудай ажал ...тухай саг үргэлжэ ...дэжэ байдаг болонхой. ...жэ хирэ-хирэ болоод лэ ...тадай хуудаһанууд» гар...даг байна.

...жээтэ тиимэ хуудаһан ...газетын сентябрийн 18-...номерто гаргагдаба. Тэн... Бэшүүрэй сельскэ Советэй ...гүйсэдхэхэ комитедэй түрүү... ...М. Ивановой «Манай ...тадай бригадада» гэһэн го... статья толилогдоо. ...Селиверстович Несте... «Рассвет» колхозой ажа... ветеран юм, — гээд тэндэ ... — Энэ нүхэр олон жэлдэ механизатораар хүдэлжэ, дүршэл ехэтэй болонхой. Тиимэл хадаа сельсоведэй депутадаар һунгагдаһан байгаа бшуу. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг тарияшадай бригадын поли дээрэ оробһоной баян ургаса гараа. Мүнөө хуряалгын хүдэлмэри эмхитэй һайнаар үнгэрэгдэнэ. Бригадын бүхы механизаторнууд ажалай үндэр бүтээсэ туйлана».

СССР-эй Верховно Советэй депутат Бэшүүрэй совхозой комбайнер Очир Бадмаевич Аюшеев аймаг дотороо мэдээжэ болоһоор үнинэй юм. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг механизаторнуудай багахан звено энэ намартаа 1190 гектарай ороохо хуряажа, 13000 центнер таряа суглуулха уялгатай. Тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэнэ. Депутат О. Б. Аюшеев хуряалгын эхилхэнһээ хойшо 5000 центнерһээ дээшэ тарияа сохиһон байна. Үшөө 2000 центнерһээ бага бэшые сохихо зорилготой Нүхэр Аюшеевэй ажалай дүршэл тухай В. Ильин дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ.

Кировскэ сельскэ Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ П. Слепневой «Ургасын баянда урматай» гэһэн багахан корреспонденци, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой суута механизатор, сельсоведэй депутат Митрофан Максимович Дульяниновай фото-зураг энэ хуудаһанда баһал толилогдонхой.

ТУУЛАЙ ҮСХЭХЭДЭ ОЛЗОТОЙ

Баргажанай аймагай загаһа олзоборилгын «Путь Ленина» колхоз энэ жэлһээ туулай үсхэжэ эхилхэнь. 1974 ондо 450 эмэ туулайн байха фермэ баригдаһан юм.

Энэ байрада байха туулайнуудые гурбан хүн харууһална. Эдэнэрэй хүдэлмэри дууһандаа оньһожоруулагданхай. Гадна туулайнуудые үүсэлхэ пункт, ветеринарна лабораториин байра баригдаа.

Тус фермэ хүдэлмэришэдөөр, мэргэжэлтэдээр хүсэд хангагданхай. Эндэхи бүхы хүдэлмэри технологическа картын ёһоор эмхидхэгдэхэ байна. Эхэһээ таһалагдаһан туулайханууд зургаан һаратай болотороо тусхай байрануудта байлгагдаха. Һүүлээрнь октябрь һараһаа марг гаратар үүсэлэгдэхэ юм. Иигэжэ жэл бүри 8000 туулай шахан таргалуулагдаад, үүсэлэгдэжэ, 200 центнер мяхан үйлэдбэрилэгдэхэ байна. Гадна дулаахан зөөлэн үһэтэй арһаниинь гүрэндэ тушаагдахадаа, ажахыда ехэ олзо оруулха бшуу.

Красноярска хизаарһаа асарагдаһан «Белый Великан» ба «Советская Шиншила» гэжэ үүлтэрэй 450 эмэ туулай тус фермэдэ мүнөө үсхэгдэжэ байна. Эдэнэй тэжээл болохо уляаһанай набшаһанай 10 мянган баглаа, 500 центнер шэмэтэ үбһэн бэлэдхэгдээ. Колхознигууд өөһэдынгөө дураар үшөө капуста, морковь, хартаабха бэлэдхэһэн байна. Эдэ бүгэдэ тэжээл буйлуулдаг тусхай цехтэ туулайн эдимээр хоол бэлэдхэгдэхэ юм.

Мүнөө энэ фермые колхозой бэрхэ хүдэлмэришэдэй нэгэн Василий Григорьевич Глотов эрхилнэ, туулайшадаар В. Глотова ба А. Меньшикова болон бусад хүдэлнэ.

Туулайн мяха, арһа үйлэдбэрилхэһөө гадна, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри эндэ үргэнөөр ябуулагдаха юм.

Иигэжэ туулай үсхэхэ гээшэ гарза багатай ба ажахыда ехэ олзо оруулха аргатай гэжэ тоологдоно.

В. БАБКИНОВ,
«Рыбакколхоз» союзай зоотехник.

АНДЕРСЕНАЙ ҮЛЬГЭРЭЙ ОРОН

Үльгэрэй һабагша татагдан, үйлэнүүд хойно хойноһоо һубарижа, үхибүүд багашуулай һонирхолой дүлэ бадараана. Үхибүүд юрэл үльгэр шагнана бэшэ өөһэдөө үльгэрэй орон айлшаар ошоод байһан мэтэл. Дуратай баатарнуудайнгаа илалта, амжалтада үнэн сэдьхэлһээ баясанад. Хархис хүсэнүүдэй илахадань тон ехээр дураа гутанад. Үльгэр шагнажа байгаа үхибүүдэй сэдьхэлэй байдал тон элихэнээр тэдэнэй шарайдань харагдана.

Үхибүүдэй республиканска библиотекын хүдэлмэрилэгшэ Екатерина Артамоновна Брянская олохон жэлэй туршада багахан наһатай уншагшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулна. Үхибүүдтэй хамта үльгэрэй орон руу аяншалга хэхэ бүхэндөө тэрэ гайхадаг: үхибүүд ямар шадамар бэрхээр муу һайн хоёрые илгаруулдаг, шагнаһан юумэеэ сэдьхэлдээ дүтөөр хадуужа абадаг гээшэб.

Агууехэ датчанинай үльгэрнүүд үхибүүдые хүмүүжүүлгэдэ айхабтар ехэ нүлөөтэй. Тэрэнэй үльгэрнүүдые шагнаад, уншаад, багашуул ажабайдалтай танилсажа эхилдэг, муу муухай юумэ үзэн ядадаг болодог.

Эгээл иимэһээ Екатерина Артамоновна эдир багашуулые, нэгэдэхи классай һурагшадые Андерсенай үльгэрнүүдтэй һайнаар танилсуулха, үльгэрэй бүхы удхые гүнзэгыгөөр ойлгуулха гэжэ оролдодог. Андерсенай гайхамшагта үльгэр онтохонуудые мэдэхэгүй уншагша манай библиотекэдэ үгы гэжэ хэлэбэл ехэншье алдуу болохогүй хаш даа.

Үльгэрэй орон руу аяншалга түхэреэн жэл соо ябуулагдажа байдаг. Зунай үедэ пионерскэ лагерьнуудта ошожо, манай библиотекарьнууд эдир уншагшадай дунда хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Үнгэрэгшэ зун Екатерина Артамоновна «Спутник» гэһэн пионерлагерьта библиотекареэр хүдэлжэ байхадаа «Андерсенай үльгэрнүүд гэһэн номой выставкэ эмхидхээ, шангаар уншалгануудые үнгэргөө.

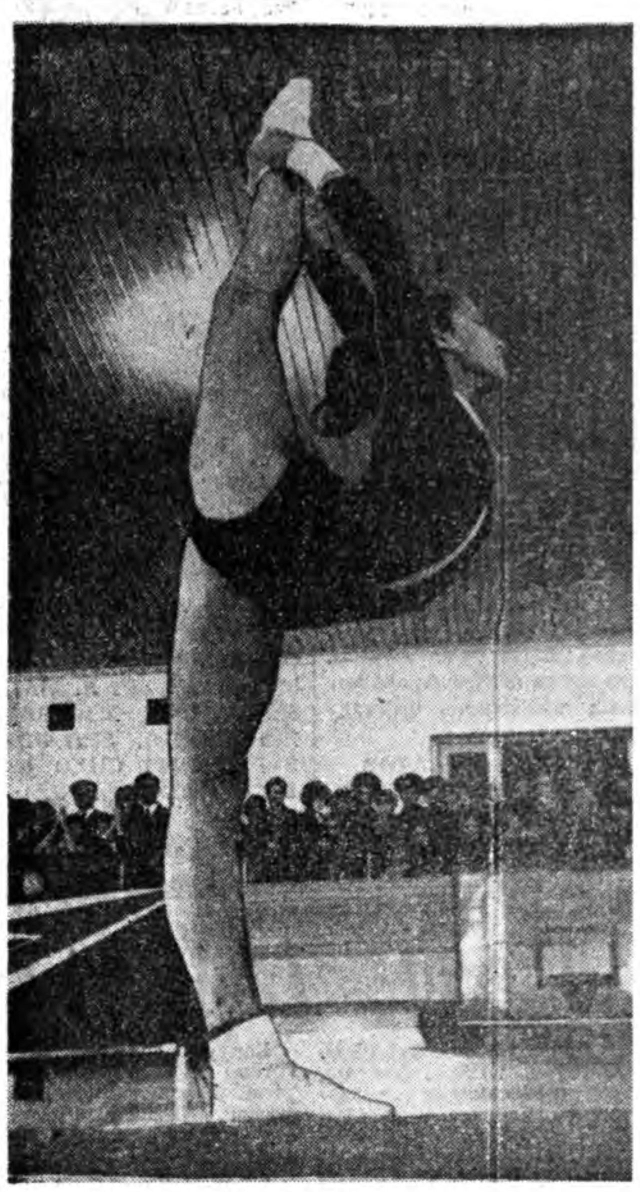
«Гадкий утёнок», «Огниво», «Девочка со спичками», «Дикие лебеди», «Принцесса на горошине» болон бусад гайхамшагта үльгэрнүүдтэй лагерьта амаржа байгаа үхибүүд танилсаа. Үхибүүдэй республиканска библиотекын хүдэлмэрилэгшэд зунай үедэ лагерьта хүдэлмэрилжэ байхадаа Андерсенай үльгэрнүүдые багашуулда һонирхолтойгоор, ойлгосотойгоор хэлэжэ үгэдэг һэн.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советэй шиидхэбэреэр 1975 он Данида Ханс Кристиан Андерсенай жэл гэжэ зарлагданхай. Юуб гэхэдэ, энэ жэлдэ суута зохёолшоной түрэһөөр 170 жэлэйнь ой, наһа бараһаар 100 жэл болохонь. Энэ ойн баяр гансашье зохёолшын түрэһэн нютагта бэшэ, бүхы дэлхэй дээрэ үргэнөөр тэмдэглэгдэхэ. Тэрэнэй үльгэрнүүдые бүхы дэлхэйн хүнүүд, үхибүүдшье, томошуулшье тон дуратайгаар уншадаг.

Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэдэг Андерсенай зохёолнуудые улам ехээр уншагшадай дунда дэлгэрүүлхэ гэжэ үхибүүдэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэд оролдожо байнхай.

Г. ЕЛИСЕЕВА.

Спорт БУРЯАД ЁҺООР: «ҺАЙН ДАА!»

Улаан-Үдын түүхэдэ иимэ уулзалга болоогүй юм. Манай ниислэл хотодо боксоор дэлхэйн ба олимпиин чемпионууд ерэһэн байха. Гайхамшаг бэлигтэ артистнуудыешье угтажа үзэгдөө. Зүгөөр бүмбэрсэг дээрээ суурхаһан гимнастнуудые Буряад орон түрүүшынхеэ хүлеэн абаа.

Спортивна маршын аялга доро сентябриин 26-най үдэшэлэн хүндэтэ айлшадай жагсаал боложо, «Труд» бүлгэмэй зал соо орожо ерэхэдэнь, нэрьемэ альга ташалган угтаа. Хэд гээшэб?

Уласхоорондын классай спортын мастер, 20-дохи олимпиин нааданай чемпион, нэгэтэ бэшэ Советскэ Союзай түрүү һуури эзэлһэн Эльвира Саади... Уласхоорондын классай спортын мастернууд: Минск хотын һурагша Лидия Горбик, Светлана Кудинова, Тбилиси хотын студентка Нина Дронова, Раиса Бичугина.

Эрэшүүлэй суглуулагдамал командын гэшүүд мүн лэ бага бэшэ нэрэ солотой. Танилсагты.

Спортын габьяата мастер, 20-дохи олимпиин нааданай чемпион, 1974 оной Европын ба дэлхэйн чемпион Владимир хотоһоо ерэһэн Николай Андрианов. СССР-эй арадуудай энэ зунай спартакиадын чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер Александр Дитятин. Уласхоорондын классай спортын мастернууд Федор Кулаксидов, Владимир Сафронов, спортын мастер Владимир Тихонов.

Эдэ арбан айлшадаа ВЛКСМ-эй ЦК-гай гэшүүн, ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь Владимир Раднаев республикынгаа комсомолшуудай, бүхы залуушуулай зүгһөө халуунаар амаршалжа, спортивна үшөө ехэ амжалта туйлажа, агуухэ ороноо суурхуулхыень юрөөгөө. Барабан, горнын хүнхинөөн доро пионернүүд орожо, айлшадта Байгалай үмэнын улаан, эреэн, хүхэ, ягаан сэсэгүүдые барюулна.

Америкэдэ,
Парижда барандаа
Альһа ташаал тандаа.
Арюухан Байгал, Буряад
орон
Айлшалһантнай энэл —
Амжалта баяр мэнэ хүсэн,
Амар мэндээ хүргэнэлдн,—

гэжэ улаахан галстугаа ялалзуулһан бишыхан пионер хүбүүнэй уран шүлэг уншан хандахада, алдар солото гимнастнуудай уяран байгаал.

Танилсаһанай удаа, забһарлалгын үедэ, манайшье ниислэл Улаан-Үдын эдир гимнасткануудаа баһал хаба шадалаа харуулаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Гэбэшье нэрэ солотой айлшадтай тэдэнние жэшэжэ арай ялалайб, зүгөөр тренер Ицковичай шабинар болохо һурагшад Тамара Меринова, Галина Воронина, Нина Корякина гэгшэд яһала амжалта туйлахын замда ороо гэжэ харалтай. Дэмы бэшэ хоёрынь спортын мастерта кандидадууд болонхой бшуу.

...Удаань айлшаднай гайхамшаг шадабариа харуулжа эхилбэ. Үндэр нарин бэетэй, яһагүй гэхээр нахилзан ябаһан Эльвира Саади бревнодо дүтэлнэ. Зал соо һуугшад амиия дарашанхай хүлеэнэ. Ямар нэгэн эршэгэнүүр шэнгеэр хэды эрьелдээд, ниидэхээ ябаһан хараасгайдал элижэ, зөөлэн хибэс дээрэ буушахадань, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар баясхаланаа элирхэйлнэ. Ленинградай студент спортын мастер Владимир Тихоновэй турник дээрэ харуулһан уян нугархай, зориг түгэс упражненинүүдые улаан-үдынхид илангаяа халуунаар хүлеэн абаа. Агаарта хэдэн дахин хажуулдин эрьелдээд, хүл дээрээ хүрэг шэнги зогсожо байхынь харахада, ямар гоёб даа! Тбилиси хотодо ажаһуудаг, мүн лэ Грузиин физкультурна институдай студентка Нина Дронова манай хотынхидта баһал онсо һайшаагдаа. Тэрэнэй хүбхэн шэнги бүмбэлзэн байһан ногоон хибэс дээрэ гаража, улаан дүлэн (Нина улаан гимнастическа трикотой юм) мэтэ унжалдан өөдөө дэгдэжэ, Олимпиин программаар хараалагдаһан наада гүйсэдхэхэдэнь, одоол гайхамааршье, һайхашаамаршье байгаа. Сугларагшадай гуйлтаар Нина Дронова, мүн гайхалтай уян бэетэй Раиса Бичугина гэгшэд «сүлөөтэ» упражненинүүдые хэдэн дахин гүйсэдхөө. Ёһотойл мастер янзаар гүйсэдхөө даа! Эндэ гансашье шадабари бэшэ, мүн зориг, хүсэн хэрэгтэй гэжэ ойлгожо абахань бэлэн. Жэшээлхэдэ, брусья дээрэ бүри эдирхэн басагад — Минск хотын һурагшад Лидия Горбик Светлана Кудинова хоёрой һомон шэнгеэр дэгдэжэ, гэнтэ харбуулһан шубуухайдал унажа, нарин матаргайгаар таһаршахань гээшэ гү гэхээр бэтирэлдэхэдэнь — эдэ бүгэдые ойлгонгүй, гайхан тагнангүй байхын аргагүй. Теэдшье иимэ эдирхэн басаганай уласхоорондын классай спортын мастернууд ха юм. Эгээн бүхэ гэжэ тоологдодог «кольцодо» аһаад, хоёр гараа хажуу тээшэнь һарбайн, шугам шэнги сэхээр шулуун табсан дээрэ байһандал зогсошоходонь, 20-дохи Олимпиадын, дэлхэйн, Европын чемпион Николай Андриановые гайхаашад альга ташалгаяа аадар бороодол наяруулна. Ленинградай студент Александр Дитятин, Львовой Владимир Сафронов, Днепропетровскын Фёдор Кулаксидов — барандаа ёһотойл уласхоорондын мастернуудай нэрэнүүдые дэмы зүүжэ ябаагүйгөө улаан-үдынхидтэ тэрэ үдэшэ эли тодоор гэршэлээ. Иимэ шадабари, иимэ гайхамшаг бэлигээ, зориг хабаяа харуулһанайнь түлөө алдарта айлшадтаа үшөө дахин буряад ёһоор: «Һайн даа!» — гэжэ хэлэе.

...Түгэсхэлдэнь ВЛКСМ-эй ЦК-гай комсорг Валентин Князев Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи спорт ба бэеын тамир эрхилхэ комитедэй түрүүлэгшэ Г. Сергеевтэ бэлэг болгон дамжуулгын приз — мүнгэлһэн кубок барюулаа. СССР-эй суглуулагдамал командын энэ кубогые гимнастика илангаяа хүгжөөһэн физкультурын коллективтэ барюулагдаха юм. Харюугай үгэ хэлэхэ зуураа, Г. Сергеев ингэжэ уряалаа:

— Дурасхаһан энэ кубогай түлөө мүрысөөн республика доторнай жэл бүри эршэдэг! Тиихэдээл Буряад ороной гимнастнууд тухай алдар соло холо, дүтэ тарахал.

А. ЖАЛСАНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Белоруссиин ниислэл Минск хотын һурагша уласхоорондын классай спортын мастер Лидия Горбик бревно дээрэ. 2. Уласхоорондын классай спортын мастер Раиса Бичугина Улаан-Үдын эдир гимнасткада дурасхаалай тэмдэг бэшэжэ байна.

В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

Уласхоорондын шэнжэлэл

Хүн түрэлтэнэй аша туһада

Уласхоорондын оршондо Советскэ Союз эб найрамдал хамгаалха зорилготой шэнэ тон шухала үүсхэл гаргаба. Советскэ правительствын үмэнэһөө СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ООН-ой Генеральна Ассамблейн мүнөө Нью-Йоркдо боложо байгаа XXX сессиин зүблэхэ зүйлдэ «Хүн зониие олоор хюдаха буу зэбсэгэй шэнэ зүйлнүүдые, мүн тиимэ буу зэбсэгэй шэнэ түхэл шэнжэнүүдые ухаалан зохёохо, үйлэдбэрилхэ ябадал хорихо тухай» асуудал дурадхаад, уласхоорондын тусхай хэлсээнэй проект оруулһан байна.

Иимэ дурадхал оруулхадаа, Советскэ правительство эб найрамдал, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ тухай һанаагаа зобожо байһанаа, мүн улам хүгжэжэ байгаа политическэ һуларалга доро сэрэгэй талаар һуларалгын бата найдамтай үндэһэ һуури табиха хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ юм. Энэ жэлэй июньдэ һунгагшадайнгаа урда үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй онсолон тэмдэглэһэнэй ёһоор, мүнөө үеын эрдэм наука болон техникэ аргагүй ехээр хүгжөө, тиимэһээ ядерна буу зэбсэгһээ байтагай, бүри ехэ аюултай буу зэбсэг байгуулха гайтайхан арга бии болоо. Хүн түрэлтэнэй ухаан бодол ба һэшхэл иимэ буу зэбсэгэй бии болохо зам дээрэ дабашагүй хаалта табиха эрилтэ табина. Энэ асуудал уласхоорондын олон тоодо договорнуудай дунда мүнөө хүрэтэр үшөө һууриа олоогүй байһаар, зүгөөр бүри хурса, шанга, хойшолуулашагүй боложо байһаар гэжэ тэмдэглээд, Л. И. Брежнев болбол гүрэнүүд—түбхын түрүүндэ томо гүрэнүүд—тиимэ буу зэбсэг байгуулгые хорихо тухай хэлсээ баталха ёһотой гэжэ мэдүүлээ һэн.

Эдэ үгэнүүд бүхы дэлхэй дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдээ бэлэй. Жэшээлхэдэ, Америкын сенатор К. Пелл ингэжэ мэдүүлээ. США хадаа «совет дурадхалда аһасалдан шэргүүсэлдэхэ ёһотой», энэ дурадхал гансашье СССР-эй ба США-гай бэшэ, мүн бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада харюусана бшуу.

СССР-эй дурадхаһан хэлсээнэй проект хадаа хүн зониие олоор хюдаха буу зэбсэгэй шэнэ зүйлнүүдэй бии болохо замые ашаг үрэтэйгөөр хааха зуураа, нэгэн доро тэрээндэ хабаададаг гүрэнүүдэй экономическа болон научно-техническэ хүгжэлтэдэ ямаршье һаад бэрхэшээл тохёолдуулхагүйгөөр табигданхай юм.

Ондоогоор хэлэбэл, иимэ хэлсээнэй баталагдаад байбал, бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы оронууд амгалан сагай зорилгодо, мүн өөһэдынгөө арадуудай аша туһада эрдэм наукын болон техникын шэб шэнэ туйлалтануудые саашадаашье бүри дүүрэнээр хэрэглэхэ байна.

Ядерна зэбсэг туршалгые хүсэдөөр, бүгэдэ ниитээрээ хорихо тухай уласхоорондын договор батал-ха гэһэн дурадхалайнь һүүлээр удангүй Советскэ Союзай гаргаһан эб найрамдалай шэнэ үүсхэл КПСС-эй XXIV съездын хараалһан эб найрамдалай программые дүүргэхэ зам дээрэ хэгдэһэн тодорхой нэгэ алхам мүн. Энэ үүсхэл хадаа Европодо аюулгүй байдал, харилсаа холбоо хангаха зүблөөнэй амжалтатайгаар дүүрэһэнэй һүүлээр бүри таатай һайн болоһон уласхоорондын оршон байдалда гаргагдаһан байна.

Дэлхэйн олониитэ болон хэблэл һайн һайхан энэ үүсхэлые ехэ үндэрөөр сэгнээ юм. СССР гансашье онсо удха шанартай дурадхалнуудые оруулаа бэшэ, мүн тэдэниие бодотоор бэелүүлхэ тодорхой программа хараалаа гэжэ ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхайм мэдүүлээ һэн. Буу зэбсэг хуряаха зам дээрэ эрид шууд алхам хэхые Советскэ Союз дурадхана гээд, Франциин «Юманите» газетэ тэмдэглэнэ. Тэрэнэй оруулһан дурадхалнуудые бэелүүлээд байбал, термоядерна зэбсэгтэ орходоо бүри аймшагтай буу зэбсэгһээ хүн түрэлтэн абаргадаха бэлэй.

Ливанда яахадаа номгон бэшэб

Даритай боошхо дээрэ һууһан мэтэ, тиимэ байдал Ливанда һара соо үзэгдэжэ байна. Энэ араб республикын ниислэл хотодо — Бейрутда бүхэли кварталнууд һандаргагданхай. Үйлсэнүүдые хүндэлэн түхеэрһэн хаалтануудай саанаһаа олохон городуудта үдэр һүнигүй буу шуу һүрэнэ.

Орон доторхи политическэ оршон байдалай энэ жэлэй турша соо гурбадахяа ингэжэ шэнээр эрид шангадан хурсадаһанай түлөө харюусалгые Ливанай түрүү үзэлтэй олониитэ баруунай үзэлтэй галзуу хархис этэгээдүүдтэ тохоно. Тэдэнэй дунда эгээл эдэбхитэйнь гэхэдэ, фалангистнууд — Катаиб гэжэ хархис партиин гэшүүд болоно. Тэдэнэр баруун оронуудай монополинуудтай, нютагай капиталистнуудтай нягта холбоотой юм. Ливандахи оршон байдалые бүри орёо хүндэ болгожо, эгээл тэдэнэр, жэшээнь, улад зондо түлишэ ба эдеэ хоол худалдахаяа арсажа байгаад, зорюута түбэг бэрхэшээлнүүдые бии болгоно.

Баруунай үзэлтэйшүүлэй иимэрхүү һүйдхэлтэ ябуулгын удхань юуб? Орон доторхи түгшүүрилтэ байдалые улам һужэрөөжэ, дотоодын хёмороое дам бадаргажа, хархис этэгээдүүд, нэн түрүүн, зэбсэгтэ тулалдаанда Палестинын партизануудые хамжуулжа, һүүлээрнь Ливанда боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдэй түлөө зэмыень тэдээндэ тохохо һанаатай ха юм. Тиимэ болохолоороо, тэдэнэр Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөе һуга дараха гэжэ һэдэнэ.

Хархис этэгээдүүдэй эрхилдэг иимэ ябуулганууд түбхын түрүүндэ Израилиин зонхилхы бүлэгүүдэй, сионистнуудай аша туһада харюусана гэжэ ойлгохонь тиимэ хүндэ бэшэ юм. Израилиин зонхилогшод болон сионистнууд Дүтын Зүүн зүгтэхи шахардуу шанга оршон байдалые тэрэл хэбээрнь үлөөхын тулада һүүлшын жэлнүүдэй туршада араб дэлхэй дээрэхи ямаршье бэрхэшээлнүүдые саг үргэлжэ хэрэглэдэг байха юм. Израилиин «Джерузалем пост» газетын мэдэрһэнэй ёһоор, «Ливандахи оршон байдалые дам саашадань шахардуу болгохо, дайн байлдаануудта палестинынхидые хабаадуулха гээшэ Тель-Авивта аша туһатай юм», яахадааб гэхэдэ, зэбсэгтэ ямаршье хёмороон тэдэниие гол зорилгоһоо — Израилиин эзэмдэгшэдтэ эсэргүү тэмсэлһээ һамааруулна бшуу.

Ливандахи мүнөөнэй шахардуу шанга байдал энэ орондо эсэргүү Израилиин сэрэгэй һүйдхэлтэ ябуулгын бүри түргэдэһэнтэй сагайнгаа талаар тудалдаба. Энэ тушаан болоһон хэрэг бэшэ, «Дүтын Зүүн зүгтэхи империализмын аша туһада алба хэдэг Ливанай фалангистнуудшье, мүн Израилиин сионистнуудшье нэгэл газарһаа дэмжэлгэ ба буу шуу абадаг, нэгэл зорилго бэелүүлдэг, бодото дээрээ союзнигууд байха юм, энэ хадаа онсо шэнжэнь болоно», — гээд Мароккын «Аль-баян» газетэ бэшэнэ.

Орон доторхи байдал гуримшуулхын тулада патриотическа хүсэнүүдэй туһаламжатайгаар Ливанай правительство али болохо юумэ хэнэ. Тусхайлан хэлэбэл, эмхи гурим тогтоохын тулада аюулгүй байдал сахиха национальна хүсэнүүдһээ, Палестинын отрядуудһаа бүридэһэн холимол патрульнуудые, хамтын комитедүүдые байгуулха тухай үгэеэ ойлголсонхой. Түрүү үзэлтэй социалис партиие толгойлогшо К. Джумблат гэгшын хүтэлбэри доро Ливанай демократическа партинуудай түлөөлэгшэдэй зүблөөн болоо. Зүүнэй үзэл баримталдаг хүсэнүүд буудалдаа болюулха тухай хэлсээе бата шангаар, хэлбэришэгүйгөөр сахиха, хёмороое политическэ ёһоор дары түргэн гуримшуулхын түлөө тэмсэхэ юм гэжэ энэ зүблөөндэ хабаадагшад баяр ёһололтойгоор соносхоһон байна.

Ю. ЛОПАТИН,
С. КУЛИК.
(ТАСС).

Телефон телеграф радио хилын саанаһаа

НЬЮ-ЙОРК

АРАДУУДАЙ ДУРА ХҮСЭЛ ХАНГАХА

ТАСС

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида Вьетнамай Демократическа Республикые, Урда Вьетнамай Республикые абаха тухай асуудал дары түргэн, болохотой тээшэнь дахинаа хаража үзэхэ гуйлтатайгаар ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXX сессиин хандаһантай дашарамдуулан, Аюулгүйн Совет ээлжээтэ заседаниияа пятницада үнгэргөө.

Генеральна Ассамблейн 123 дугаар баталан абаһан резолюциие 60 гаран орон, тэрэ тоодо Советскэ Союз, дурадхаһан юм. Аюулгүйн Соведэй үнгэрэгшэ заседани дээрэ, байгша оной августын 11-дэ, ООН-ой гэшүүн оронуудай тон олонхинь иимэ гуйлтые дэмжэһэн байгаа. Гэхэ зуура, США-гай түлөөлэгшын буруушааһанһаа шалтагаалан, ДРВ ба РЮВ ООН-ой бүрин эрхэтэ гэшүүд боложо шадаагүй.

Аюулгүйн Соведэй заседани юу харуулааб гэхэдэ, ООН-до Вьетнамай хоёр гүрэниие оруулха асуудал дары шиидхэгдэхэ зэргэтэй тон шухала асуудал байһаар. Аюулгүйн Соведэй заседанида уригдаһан Алжирай, Кубын, ГДР-эй, Венгриин, Дагомейн ба бусад оронуудай түлөөлэгшэд ООН-до ДРВ ба РЮВ-ые абаха дурадхал дэмжэжэ үгэ хэлэһэн байна.

Гансахан Америкын түлөөлэгшэ США-гай хараа бодолые зүбтүүлхэ гэжэ оролдон, Вьетнамай хоёр гүрэниие ООН-до абаха тухай асуудал шиидхэхэдээ Сеулай дахуул засагай түлөөлэгшые ООН-до оруулха асуудалтай холбохо гэһэн үндэһэ баримтагүй һэдэлгэ дахинаа гаргаба.

БУЭНОС-АЙРЕС

ПЕНТАГОН ХУНТЫЕ ҺУРГАНА

ТАСС

Сэрэгэй-фашис хунтын хархис ябуулгые дэлхэйн олониитын ехээр буруушаажа байбашье, тэрээнтэй олон янзын холбоо барисаагаа пентагон улам бэхижүүлнэ. «Унидас-XIV» гэһэн нюуса нэрэтэйгээр Чилиин ба США-гай далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй хамтын һуралсалай үнгэргэгдэжэ байһаниинь эндэ хэлэгдэһэнэй шэнэ гэршэ болоно.

Чилиин хойто зүгтэхи Икике гэжэ портдо сентябриин 2-то эхилһэн һуралсал ороной эрьеые зубшаһан 2300 тухай километр зайда үнгэргэгдөө. «Дайсанай» подводно лодконуудтай тэмсэхэ онол арганууд һуралсалай үедэ шэнжэлэгдэһэн, туршагдаһан байна.

Чилиин «Терсера де ла Ора» гэжэ газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Чилиин далайн-сэрэгэй Талькауано гэдэг портдо үнгэргэгдөөд дүүрэһэн һуралсалда сэрэгэй 14 онгосо, мүн авиаци хабаадаа.

ДЕЛИ

Нягтаар нэгэдэхые уряална

ТАСС

Керала штадай (Урда Индиин) ахамад министр коммунист А. Менон дотоодын хархис этэгээдүүдтэ эсэргүү ниитын тэмсэлдэ батаар эмхидэн нэгэдхэыень Индиин түрүү үзэл бодолтой бүхы партинууд ба демократическа хүдэлөөнүүдые уряалба.

Фашизмда эсэргүү уласхоорондын конференциин Индидэ зарлагдахаяа байһантай дашарамдуулан гаргаһан тусхай хандалга дотороо тэрэ ингэжэ мэдүүлбэ: Индидэхи хархис ба фашис этэгээдүүдэй зүгһөө гаргагдадаг аюул хүсэд зайсуулагдаагүй байна. Хархис хүсэнүүдэй хорото һанаашалганнуудые эрид хэмжээнүүдэй туһаламжаар правительствын таһалдуулжа шадабашье һаань, хорото этэгээдүүд эсэслэн бута сохигдоогүй, нюуса байдалда ороод, орон дотороо социально-экономическа шэнэдхэлгэнүүдые бэелүүлхэ правительственна программа бэелүүлгые таһалдуулха зорилготой ябуулга хэжэ байнхай. Эдэ хархис хүсэнүүдтэ гадаадын империализмын зүгһөө дэмжэлгэ үзүүлэгдэнэ. Индиин мүнөөнэй хараа бодолые хубилгаха, өөһэдынгөө хэрэглэмжэ өөһэдөө хангадаг болохо, энэ нютагтахи, мүн бүхы Азидахи байдал зaһаруулха зорилготой политика таһалдуулхын тула тэдэнэр али бүхы юумэ хэнэ.

«Оролдолго хүсэлэлгэнүүдээ нэгэдхэбэл, Эхэ ороноо үнэтэйдэ бододог, хүгжэлтэ дэбжэлтын хэрэгтэ этигэдэг бүхы хүнүүд нэгэдэн жагсабал, империалис хорото үгэсэлгэшэдые, орон доторхи шэнэ түхэлэй фашизмын хүсэнүүдые эсэслэн үгы хэжэ шадаха» гэжэ А. Менон тусхайлан тэмдэглэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

АНГОЛЫН ХЭРЭГҮҮДТЭ ХАМААРНА

ТАСС

Анголын хэрэгүүдтэ хамаарха, зүришэлдөө хёмороо үүсхэдэг хоёр эмхидэ: Х. Роберто удамаршатай, Анголые сүлөөлхэ национальна фронтдо (ФНЛА), Ж. Савимби удамаршатай, Анголын хүсэд бэеэ дааһан байдалай түлөө национальна союз гэдэгтэ (УНИТА) Холбоото Штадуудай, КНР-эй зүгһөө хамаарха һэдэлгэнүүд нэгэн доро гаргагдана гэжэ «Нью-Йорк таймс» бэшэнэ.

Оронойнгоо бэеэ дааһан байдалтай болохын түлөө тэмсэдэг, Анголые сүлөөлхэ арадай хүдэлөөнэй (МПЛА) хүтэлбэри доро жагсаһан патриотическа хүсэнүүдтэ эсэргүү зэбсэгтэ тэмсэл тэрэ хоёр эмхи ябуулжа байна.

Ушар байдалыень һайн мэдэхэ хүнүүдэй хэлэһые үндэһэ болгон, «Нью-Йорк таймс» ингэжэ мэдээсэнэ: Хитадай 200 тухай сэрэгэй советнигүүд Заиртахи баазануудһаа ябуулга хэжэ, Вашингтоной зүгһөө дэмжэгдэдэг адагын хоёр хүдэлөөнэй нэгэндэнь туһална. Тэдэ хүнүүдэй мэдүүлһэнэй ёһоор, «патриодуудта эсэргүү хоёр хүдэлөөндэ» зорюулжа һомологдоһон мүнгые Анголын хүршэ Заирай хүтэлбэрилэгшэдтэ дамжуулхын тула Холбоото Штадууд хэрэглэһэн байна гэжэ тус газетэ бэшэнэ.

«Нью-Йорк таймсай» дурдаһанай ёһоор, американ тагнуул 1962 онһоо хойшо Х. Робертые мүнгөөр, буу зэбсэгүүдээр хангадаг юм ха.

ВАШИНГТОН

ШПИОНАЖАЙ БА ТАГНАЛГА-МҮРДЭЛГЫН ГУРИМ

ТАСС

Түбэй тагнуулай управлениин зүгһөө Холбоото Штадууд дотор ябуулагдадаг шпионаж ба тагналга-мүрдэлгэ тухай олон шэнэ баримтанууд элирбэ. США-гай ниитын олон эмхинүүд ба тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдһөө гадна, мүн политическэ ба гүрэнэй дээдэ тушаал зэргэтэй ажал ябуулагшадай почтые 20 гаран жэлэй туршада ЦРУ-гай задалжа шалгадаг байһаниинь мэдээжэ болобо. Тагнуулай эмхинүүдэй хүдэлмэри шалгаха сенадай тусхай комиссиин түрүүлэгшэ Ф. Черчэй мэдээсэһэнэй ёһоор, ЦРУ-гай агентнүүд республиканска партиһаа США-гай президентын тушаалда кандидат Р. Никсондэ эльгээгдэһэн бэшэгые 1968 оной июньдэ таһа дүүрэн абажа, задалһан байгаа. Тусхай программын ёһоор, сенаторнууд Э. Кеннедиин, Г. Хэмфриин, Ф. Черчэй өөрынь, негрнүүдэй граждан эрхын түлөө тэмсэлэй ударидагша байһанаа алуулһан Мартин Лютер Кингын, тэрэнэй һамган Коретта Кингын, мүн политическэ ба ниитын бусад олон ажал ябуулагшадай бэшэгүүдые ходо уншадаг байһан.

Сенатор У. Мондейл тусхай комиссиин асуултада харюусаха зуураа, нигэжэ нэмээн мэдүүлээ гэбэл: мэдээжэ эрдэмтэ, Нобелевскэ шангай лауреат Лайнус Полингын, уран зохёолшо Джон Стейнбекын, профсоюзна ажал ябуулагша Виктор Рейтерэй бэшэгүүдые ЦРУ «ехээр һонирходог» байгаа.

ЦРУ-гай хэдэг тагналга-мүдэлгэ американецуудай граждан эрхые хаһадаг баримтанууд шэнэ бэшэ юм: олониитын эрилтын үндэһөөр эмхидхэгдэһэн, Рокфеллерэй комиссиин элидхэл дотор иимэл баримтанууд хэдэн һарын урда тээ дурдагдаһан, хэблэлдэ гараһан байха. Гэхэ зуура, тусхай комиссиин асуултанууд юу харуулнаб гэхэдэ, тагнуулай зургаанай хэдэг тагналга-мүрдэлгэнүүд орон доторнь хэмжээлэшэгүй ехэ далайсатай болонхой байна.

Комиссида асуулгаһан гэршэнэрэй нэгэнэйнь мэдүүлһэнэй ёһоор, ЦРУ, үнэндөө, «хэнэйшье урда тоосодоггүй байгаа».

НЬЮ-ЙОРК

СЕАТО усадхагдахань

ТАСС

СЕАТО гэдэг сэрэгэй эзэрхэг түримхэй бүлэглэл усадхагдаха болоһон тухайдаа тусхайлан соносхобо. Энэ бүлэглэлэй гэшүүн тоотой з у р г а а н ороной (Англиин, США-гай, Австралиин, Шэнэ Зеландиин, Филиппинын ба Таиландын) гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд эндэ СЕАТО-гой соведэй заседанида сугларaад, «бүлэглэлөө тарааха тодорхой түсэб бэлдэхыень тэрэнэй генеральна секретарьта зохихо заабари үгэхэ» гээд шиидхээ гэжэ тусхай коммюнике доторнь хэлэгдэнэ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.55 — «Коммунистнууд урагшаа!» Александр Межировэй шүлэгүүд. 11.45 — «Бидэнэр байгаалитай танилсанабди». 12.00 — Классическа хүгжэмэй концерт. 12.30 — «Мэргэжэл тухай хөөрэлдөөн». «Олзобориин флодой матрос». 13.00 — «Ород аяншалагшад ба шэнжэлэгшэд». «Дэлхэйе тойроһон түрүүшын аяншалга». 13.30 — 13.40 — Забһарлалга. 13.40— «Эжын һургуули». 14.15 — «Алтан ното» — ГДР-һээ дамжуулагдаха (үнгэтэ). 15.15 — «Театр тухай рассказууд». 16.15 — «КПСС-эй XXV съездые угтуулан». 17.00 — «Манай адрес — Советскэ Союз» (үнгэтэ). 18.00 — Спортын һонин (үнгэтэ). 18.30 — «Время».

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Түсэбтэ табан жэл, түгэсхэхы жэл». КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь В. Ф. Лысов үгэ хэлэхэ.

«Орбита». 19.30 — 19.40 Забһарлалга. 19.40 — «Алтан ното» — ГДР-һээ дамжуулга (үнгэтэ). 21.40 — «КПСС-эй XXV съездые угтуулан». «Эрхүүгэй областиин ажалшад мүрысэнэ». КПСС-эй Эрхүүгэй обкомой нэгэдэхи секретарь Н. В. Банников дамжуулгада хабаадалсаха. 22.25 — «Манай адрес — Советскэ Союз» (үнгэтэ). 23.25 — Спортын һонин (үнгэтэ). 24.00 — «Время».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Үхибүүдтэ. «Ерыш наашаа, онтохон». 18.20 — «Буряадай уран зураашадай мастерской соо».

«Орбита». 19.00— «Эжын һургуули».

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Талын галнууд» — телевизионно журнал (буряадаар). 20.10 — Телевизионно һонин. 20.30 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 20.50 — «Политическэ һуралсалай шэнэ жэлые угтуулан». 21.10 — Буряад хэлэн дээрэ хөөрэлдөөн.

УНШАГТЫ һонирхохо байхат

ШЭНЭ ЮРТЭМСЭ БЭДЭРЭЛГЭ

ДЭЛХЭЙН ПОЛЮСУУ ХАИШАА ЗӨӨНЭБ?

(ТАСС)

ПРАВДА БУРЯТИИ

РЕДАКТОР
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

 □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров Бур АССР Н 01645. Заказ №